

Nd.

357. Frumvarp til laga

[208. mál]

um breyting á lögum nr. 90 7. október 1965, um tekjuskatt og eignarskatt, lögum nr. 78 29. desember 1967 og lögum nr. 48 12. maí 1970, um breyting á þeim lögum.

(Lagt fyrir Alþingi á 91. löggjafarþingi, 1970—71.)

1. gr.

1. Aftan við 1. m. 2. mgr. 3. gr. laganna bætist:

Aldrei skal þó koma hærrí fjárhæð til frádráttar af þessum sökum en nemur hálfum persónufrádrætti hjóna samkvæmt B-lið 1. mgr. 16. gr., sbr. 53. gr.

2. 3. mgr. 3. gr. laganna orðist svo:

Þegar gift kona vinnur við fyrirtæki, sem hjónin, annað hvort eða bæði eða ófjárráða börn þeirra eiga eða reka að verulegu leyti, á hún rétt á því, að helmingur launa hennar eða áætlaðs hluta hennar af sameiginlegum hreinum tekjum hjónanna, miðað við beint vinnuframlag hennar við öflun teknanna, verði dregið frá sameiginlegum tekjum hjónanna. Aldrei skal þó koma hærrí fjárhæð til frádráttar af þessum sökum en nemur $\frac{1}{4}$ hluta persónufrádráttar hjóna samkvæmt B-lið 1. mgr. 16. gr., sbr. 53. gr.

2. gr.

4. gr. laganna orðist svo:

Börn innan 16 ára aldurs, sem eru á framfæri foreldra sinna (stjúpforeldra, kjörforeldra, fósturforeldra) eru ekki sjálfstæðir skattþegnar. Teljast tekjur þeirra með tekjum foreldra, að undanskildum skattfrjálsum arði samkvæmt B-lið 12. gr. og skattfrjálsum vöxtum samkvæmt 2. mgr. 21. gr. Ef hreinar tekjur barns nema meira en persónufrádrætti barns samkvæmt C-lið 1. mgr. 16. gr., sbr. 53. gr., er þó skattstjóra heimilt að ákveða því skatt sem sjálfstæðum skattþegni, enda komi fram tilmæli um það frá foreldrum. Foreldrum skal þó alltaf telja til tekna af tekjum barnsins fjárhæð jafna persónufrádrætti barns samkvæmt C-lið 1. mgr. 16. gr., sbr. 53. gr., en hjá barninu það, sem umfram er.

Með tekjum barna, sem eru í foreldrahúsum og eru sjálf skattgreiðendur, telst eigi það framfæri, sem þau fá að nokkru eða öllu leyti hjá heimilisföður, nema það sé endurgjald fyrir vinnu við atvinnurekstur hans.

Eignir barna innan 16 ára aldurs teljast með eignum foreldra (stjúpforeldra, kjörforeldra, fósturforeldra) að undanskildum eignarskattsfrjálsum innstæðum, skv. 1. mgr. 21. gr. Heimilt er þó skattstjóra að ákveða börnum eignarskatt sem sjálfstæðum skattþegnum, ef tilmæli koma fram um það frá foreldrum.

3. gr.

5. gr. laganna orðist svo:

Tekjuskatt og eignarskatt greiða þessi félög og stofnanir:

- A. Hlutafélög og önnur félög með takmarkaðri ábyrgð félagsaðila. Undanþegin eru þó þau félög, sem verja hagnaði sínum einungis til almenningsheilla og hafa það að einasta markmiði samkvæmt samþykktum sínum.
- B. Gagnkvæm váttryggingar- og ábyrgðarfélög, kaupfélög og önnur samvinnufélög.
- C. Samlög, sem hafa það að meginmarkmiði að annast vinnslu eða sölu á framleiðsluvörum félagsmanna sinna. Þó skulu þau eigi greiða skatt af þeim tekjum, sem skipt er á milli félagsmanna í samræmi við hlutdeild þeirra í afurðasölu eða afurðavinnslu samlagsins og skattlagðar skulu hjá þeim.
- D. Sjóðir, félög og stofnanir, þar með talin sjálfseignarfélög, sem ekki eru sérstaklega undanþegin skattskyldu samkvæmt 6. gr., svo og þrotabú og dánarbú undir skiptum.

Á sameignarfélög með ótakmarkaðri ábyrgð eins eða fleiri félagsaðila skal ekki lagður skattur sem sjálfstæða skattþegna. Eignum og tekjum slíkra félaga skal skipt milli félagsaðila í samræmi við félagssamning þeirra og þær skattlagðar með öðrum eignum og tekjum félagsaðilanna.

Félög og stofnanir, sem um, ræðir í 1. mgr. A—D hér að framan og ekki eiga heimili hér á landi, en hafa hér tekjur af eignum eða atvinnu sams konar og um ræðir í 2. gr., skulu greiða skatt í ríkissjóð af tekjum þessum og eignum sem önnur félög.

4. gr.

1. C-liður 1. mgr. 7. gr. laganna orðist svo:

Landskuld af leigujörðum og arður af hvers konar hlunnindum og ítökum, leiga eftir lóðir, hús og önnur mannvirki, skip og loftför, svo og áætlað gjald af jörðum, ítökum, hlunnindum, lóðum, húsum og öðrum mannvirkjum, skipum, loftförum eða öðrum fjármunum, sem eigendur eða réttahafar nota sjálfir eða láta öðrum í té til afnota án eðlilegs endurgjalds. Enn fremur leiga af innstæðukúgildum á jörðum, sem eru í leiguabúð, arður af byggingarpeningi, svo og leiga eða arður af lausafé, sem á leigu er selt.

2. D-liður 1. mgr. 7. gr. laganna orðist svo:

Vextir og arður af hlutabréfum, skuldabréfum og öðrum innlendum og erlendum verðbréfum, svo og vextir af sparisjóðsinnstæðum, útistandandi skuldum og öðrum arðberandi kröfum, sbr. þó B-lið 12. gr. og 2. mgr. 21. gr.

Til arðs af hlutabréfum telst auk venjulegrar arðgreiðslu sérhver afhending verðmæta til hluthafa, er telja verður sem tekjur af hlutaeign þeirra í félaginu. Til arðs telst þó ekki úthlutun jöfnunarhlutabréfa, sem ekki hefur í för með sér breytta eignarhlutdeild hluthafa í hlutafélagi og telst því heldur ekki til skattskyldra tekna hluthafans. Jöfnunarhlutabréf má eigi gefa út frekar en nemur bókfærðri hreinni eign hlutafélagsins annarri en eign í arðjöfnunarsjóði og varasjóði. Eigin hlutabréf teljast ekki til eignar. Arður af eigin hlutabréfum hlutafélags telst hvorki til tekna né gjalda hjá því.

Til arðs af verðbréfum, svo sem skuldabréfum og víxlum, teljast afföll af slíkum bréfum og skulu afföllin talin til tekna með hlutfallslegri fjárhæð ár hvert eftir árafjölda afborganatímans.

3. E-liður 1. mgr. 7. gr. laganna orðist svo:

Ágóði af sölu fyrnanlegs lausafjár samkvæmt 15. gr., þar með talin skip og loftför, sölu verðmæta samkvæmt 4. og 5. tl. A-liðs 15. gr., svo og sölu hlutabréfa, telst að fullu til skattskyldra tekna á söluári, hafi skattþegn átt hina seldu

eign skemur en tvö ár. Hafi skattþegn átt hina seldu eign í tvö ár, en skemur en fjögur ár, skal aðeins helmingur ágóðans teljast til skattskyldra tekna, en hafi skattþegn átt eignina í fjögur ár eða lengur, skal aðeins fjórðungur ágóðans teljast til skattskyldra tekna.

Ágóði af sölu lausafjár, sem eigi er heimilt að fyrna samkvæmt 15. gr., annarra en hlutabréfa, er að fullu skattskyldur á söluári. Þó skal ágóði af sölu þessara eigna eigi teljast til skattskyldra tekna, ef skattþegn hefur átt eignina í tvö ár eða lengur. Ágóði af sölu þessara eigna telst mismunur á söluverði annars vegar og kaupverði eða kostnaðarverði hins vegar.

Ágóði af sölu fasteigna, þar með talin sala náttúruauðæfa og keypts réttar til nýtingar þeirra, telst að fullu til skattskyldra tekna á söluári, hafi skattþegn átt hina seldu eign skemur en þrjú ár. Hafi skattþegn átt hina seldu eign í þrjú ár, en skemur en sex ár, skal aðeins helmingur ágóðans teljast til skattskyldra tekna, en hafi skattþegn átt hina seldu eign í sex ár eða lengur, skal aðeins fjórðungur ágóðans teljast til skattskyldra tekna. Þó skal ágóði af sölu íbúðarhúsnæðis, sem fyrnt hefur verið samkvæmt E-lið 15. gr., eigi teljast til skattskyldra tekna, hafi skattþegn átt íbúðarhúsnæðið íbúðarhæft í þrjú ár eða lengur.

Hagnaður af sölu fyrnanlegra eigna samkvæmt C-lið 15. gr. skal teljast mismunur söluverðs þeirra annars vegar og bókfærðs verðs þeirra hins vegar, en bókfært verð samkvæmt lögum þessum er heildarfyrningarverð samkvæmt B-lið 15. gr., að frádrögnum fengnum fyrningum samkvæmt ákvæðum skattalaga. Þegar fyrnanleg eign er seld, skal á söluárinu telja seljanda til tekna alla fyrningu, sem hann hefur fengið vegna eignarinnar, umfram hámarksfyrningu, ákveðna eftir reglum C-liðs 15. gr. laganna, allan fyrningartímann til sölu-dags, þó ekki hærrí fjárhæð en söluhagnaði nemur. Í þessu sambandi skulu allar fyrningar fengnar fyrir gildistöku laga þessara teljast hámarksfyrningar. Söluhagnaður af frádrögnum skattskyldum fyrningum samkvæmt 2. málslíð þessarar málsgreinar telst skattskyldur ágóði samkvæmt 1. og 3. mgr.

Ágóði af sölu fasteigna, sem eigi er heimilt að fyrna samkvæmt 15. gr., og íbúðarhúsnæðis, sem fyrnt hefur verið samkvæmt E-lið 15. gr., telst mismunur á söluverði þeirra annars vegar og kaupverði eða kostnaðarverði þeirra hins vegar. Þó skal heimilt að miða við fasteignamatsverð, staðfest á árinu 1971, í stað kaupverðs, hafi fasteignin verið í hendi seljanda í árslok 1969.

Við ákvörðun kaupverðs og söluverðs fasteigna, skipa og loftfara skal ætíð taka tillit til lána þeirra, er á fasteign, skipi eða loftfari hvíla og eignum þessum fylgja við sölu, svo og skuldaskipta þeirra, sem stofnast milli kaupanda og seljanda við sölu. Fjármálaráðherra skal setja reglur um, hvernig reikna skuli raunverðmæti skulda og lána í þessu sambandi.

Nú selur skattþegn sérgreinda fasteign eða mannvirki ásamt eignarlóð eða landi í heild eða hluta, og skal þá heildarsöluverði skipt í sama hlutfalli og þessar einingar eru metnar til gildandi fasteignamatsverðs á söludegi. Sama skal gilda um skiptingu söluverðs mannvirkja eingöngu, sé um að ræða sameiginlega sölu íbúðarhúsnæðis og atvinnurekstrarhúsnæðis. Á sama hátt skal ákvörðuð skipting á kaupverði kaupanda.

Ágóði af sölu hlutabréfa skal teljast mismunur raunverulegs söluverðs þeirra annars vegar og kaupverðs þeirra hins vegar. Kaupverð hlutabréfa í hendi seljanda fyrir árslok 1972 skal ákvarða sem samanlagt nafnverð keyptra hlutabréfa og þeirra jöfnunarhlutabréfa, sem hann hefur fengið úthlutað fyrir þann tíma, eða raunverulegt kaupverð, hvort sem hærra reynist. Séu hlutabréf keypt og seld eftir 31. desember 1972, skal leggja raunverulegt kaupverð þeirra til grundvallar. Í þessu sambandi skulu jöfnunarhlutabréf, sem úthlutað hefur verið eftir árslok 1972, eigi talin fengin við verði. Kaupverð hlutabréfa, sem skattþegn hefur eignast við samruna hlutafélaga samkvæmt 8. gr., skal ákvarðast

jafnt kaupverði þeirra hlutabréfa, er hann lét af hendi. Þegar ákvarða skal ágóða af sölu hlutabréfa skal kaupverð hvers hlutabréfs ákvarðað jafnt meðalverði allra hlutabréfa sömu tegundar í hendi sama eiganda. Við ákvörðun eignartíma hluthafa á hlutabréfum skal miða við kaupdag keyptra bréfa og að hluthafi hafi eignast jöfnunarhlutabréf við úthlutun þeirra. Þau hlutabréf, sem hluthafi eignast við samruna hlutafélaga samkvæmt 8. gr., skal hann talinn hafa fengið til eignar, þegar hann eignaðist hlutabréf þau, sem hann lét af hendi við samrunann. Þau bréf skulu fyrst talin seld, er hluthafi eignaðist fyrst. Nú er hlutafélagi slitið samkvæmt VI. kafla laga nr. 77/1921, án þess að um samruna félaga sé að ræða, sbr. 8. gr., og skal þá raunveruleg greiðsla til hluthafa teljast söluverð hlutabréfanna.

Falli sala eigna undir atvinnurekstur skattþegns, telst ágóði af sölu þeirra ávallt að fullu til skattskyldra tekna á söluári. Ágóði telst mismunur á söluverði eignanna annars vegar og kaupverði, kostnaðarverði eða bókfærðu verði þeirra hins vegar.

Bætur vegna altjóns og eignarnámsbætur teljast sem söluverð í þessu sambandi. Stafi söluhagnaður af greiðslu bóta vegna altjóns eða eignarnáms, er skattþegni heimilt að dreifa skattskyldum hluta ágóðans á fimm ár, þannig að með tekjum hvers árs skuli aðeins teljast einn fimmti hluti.

Hafi skattþegn eignast hið selda fyrir arftöku, þar með talda fyrirframgreiðslu arfs, skal við ákvörðun eignartíma samkvæmt þessari grein miðað við samanlagðan eignartíma arfleifanda og arftaka.

Áður en skattskyldur ágóði af sölu eigna samkvæmt þessari grein er ákveðinn, má skattþegn draga frá heildarágóðanum það tap, sem hann kann að hafa orðið fyrir vegna sölu sams konar verðmæta á sama ári.

4. Á eftir F-lið 1. mgr. 7. gr. laganna komi nýr liður, G-liður, svo hljóðandi:

Heiðurslaun, sem íslenzkir skattþegnar fá án umsóknar frá innlendum eða erlendum stofnunum fyrir sérstök afrek, skulu aðeins teljast til skattskyldra tekna að einum fjórða hluta, enda séu slík heiðurslaun einungis veitt sama aðila í eitt sinn.

5. Aftan við 2. mgr. 7. gr. laganna komi ný málsgrein, sem verður 3. mgr., svo hljóðandi:

Skattskyldar tekjur erlendra váttryggingarfélaga, sem starfa hér á landi, telst sá hluti heildarágóðans, sem svarar til hlutfallsins milli iðgjaldatekna hér á landi og iðgjaldatekna af allri starfsemi þeirra.

5. gr.

8. gr. laganna orðist svo:

Sé hlutafélagi slitið þannig, að það sé algjörlega sameinað öðru hlutafélagi og hluthafar í fyrrnefnda félaginu fái eingöngu hlutabréf í síðarnefnda félaginu, sem gagngjald fyrir hlutafé sitt í félagi því, sem slitið var, þá skulu skiptin sem slík ekki hafa í för með sér skattskyldar tekjur fyrir þann, sem hlutabréfin lét af hendi.

Við slíkan samruna félaga skal það félag, er við tekur, taka við öllum skattaréttarlegum skyldum og réttindum þess félags, sem slitið var.

Fjármálaráðherra getur sett nánari reglur um samruna hlutafélaga.

6. gr.

9. gr. laganna orðist svo:

Félög, sem myndað hafa arðjöfnunarsjóð, sbr. 1. mgr. 17. gr., mega einungis verja honum til arðgreiðslu eða til að mæta tapi af rekstri á næstu fimm árum eftir að féð var lagt í sjóðinn.

Félög samkvæmt 5. gr. laga nr. 90/1965, önnur en sameignarfélög með ótakmarkaðri ábyrgð félagsmanna eins eða fleiri, sem lagt hafa fé í varasjóð samkvæmt

2. mgr. 17. gr. þeirra laga og eiga fé í varasjóði við gildistöku þessara laga, skulu leggja helming varasjóðsins við höfuðstól sinn og telst sú ráðstöfun varasjóðs ekki til skattskyldra tekna félagsins. Þeim hluta varasjóðsins, sem eftir stendur, skal einungis heimilt að verja til að mæta tapi af rekstri.

Sé fé úr arðjöfnunarsjóði eða varasjóði varið til annarra nota, skal það teljast með öðrum skattskyldum tekjum félagsins á ráðstöfunarárinu. Hafi framlag í arðjöfnunarsjóð eigi verið notað samkvæmt 1. mgr. á næstu fimm árum eftir að féð var lagt í sjóðinn, skal það teljast með öðrum skattskyldum tekjum félagsins á sjötta ári. Fé það, sem um ræðir í þessari málsgrein telst eigi til hreinna tekna samkvæmt 17. gr.

7. gr.

1. Í B-lið 10. gr. laganna falli niður orðið „brunabóta“.
2. E-liður 10. gr. laganna orðist svo:
Eignaauki, sem stafar af aukavinnu, sem einstaklingar leggja fram utan venjulegs vinnutíma við byggingu íbúða til eigin afnota.
Þessi eignaauki skal þó skattlagður, að svo miklu leyti sem hann fæst endurgreiddur í söluverði íbúðar, hafi hann myndast innan 5 ára fyrir söludag.
3. G-liður 10. gr. laganna orðist svo:
Fæði, er sjómenn á skipum og aðrir launþegar, er vinna utan heimilis- sveitar sinnar, fá hjá vinnuveitendum sínum. Sama gildir um fæðisstyrk, ef eigi er um fullt dagsfæði að ræða.

8. gr.

2. mgr. B-liðs 11. gr. laganna orðist svo:

Tap, sem verður á atvinnurekstri félaga eða einstaklinga og eigi hefur verið mætt með færslu úr arðjöfnunarsjóði eða varasjóði samkvæmt 9. gr., má flytja milli ára um fimm áramót og draga frá skattskyldum tekjum, þar til það þannig er að fullu jafnað, enda hafi verið gerð fullnægjandi grein fyrir tapinu á framtali til tekju- og eignarskatts fyrir það ár, þegar tapið varð. Þann hluta rekstrartapa, sem myndast hefur vegna fyrninga, samkvæmt C-lið 15. gr., og ekki hefur verið jafnað að fullu samkvæmt 1. málslíð, má flytja á milli ára og draga frá skattskyldum tekjum, unzt hann er að fullu jafnaður. Á sama hátt má flytja á milli ára þann hluta rekstrartapa, sem myndast hafði til ársloka 1970 vegna fyrninga samkvæmt B-lið 15. gr. laga nr. 90/1965, og draga frá skattskyldum tekjum, unzt hann er að fullu jafnaður. Milli ára er þó ekki leyfilegt að færa tap, ef það eða skuldir þær, sem mynduðust þess vegna, hefur verið eftirgefið.

9. gr.

1. A-liður 12. gr. laganna orðist svo:
Vexti af skuldum gjaldanda, öðrum en þeim, er um ræðir í A-lið 11. gr. Afföll af seldum verðbréfum má greiðandi færa til gjalda í samræmi við reglu 3. mgr. D-liðs 1. mgr. 7. gr.
2. Á eftir A-lið 12. gr. laganna komi nýr stafliður, B, og breytist stafliðaröðin samkvæmt því. Stafliður B verði svo hljóðandi:
Arð af hlutabréfum í eigu manna og vexti af stofnsjóðum manna í félögum samkvæmt B-lið 1. mgr. 5. gr., þó eigi meira fé en kr. 30 000.00 samtals hjá hverjum einstaklingi, kr. 60 000.00 hjá hjónum, sem telja fram saman, og kr. 15 000.00 hjá börnum, sem telja fram með foreldrum sínum.
3. B-liður, sem verður C-liður, orðist svo:
Eignarskatt félaga, sem greiddur hefur verið á árinu.

10. gr.

1. Í A-lið 13. gr. laganna breytist „32 000 kr.“ í „55 000 kr.“.
2. Í 1. mgr. D-liðs 13. gr. laganna breytist „15 000 kr.“ í „25 000 kr.“.
3. 5. mgr. D-liðs 13. gr. laganna orðist svo:

Þá skal draga frá tekjum iðgjald af lífsábyrgð, er skattþegn hefur keypt sér, þó eigi hærra iðgjald en 15 000 kr.

11. gr.

1. Í 1. mgr. 1. gr. laga nr. 78/1967 breytist „500 kr.“ í „800 kr.“.
2. Í 2. mgr. 1. gr. laga nr. 78/1967 breytist „3000 kr.“ í „5000 kr.“.

12. gr.

15. gr. laganna orðist svo:

Um fyrningu, sbr. A-lið 11. gr., fer sem hér segir:

- A. Fyrnanlegar eignir eru þeir fjármunir, sem notaðir eru til öflunar tekna í atvinnurekstri og rýrna að verðmæti við eðlilega notkun eða aldur, þó ekki veltufjármunir.

Fyrnanlegar eignir eru þessar helztar:

1. Vélar, tæki, skip, loftför og annað lausafé.
2. Byggingar og önnur mannvirki.
3. Náttúruauðæfi og keyptur réttur til nýtingar þeirra.
4. Keyptur eignarréttur að verðmætum, hugverkum og auðkennum, svo sem höfundarréttur, útgáfuréttur, réttur til notkunar þekkingar og reynslu, réttur til einkaleyfis, vörumerkis, viðskiptavildar og sérstök atvinnuréttarleyfi.
5. Sérstakur stofnkostnaður, svo sem frumkostnaður við markaðsleit, rannsókuir, öflun einkaleyfa og vörumerkja.

- B. Heildarfyrningarverð eigna telst kostnaðarverð þeirra, þ. e. kaupverð eða framleiðsluverð ásamt kostnaði við endurbætur, breytingar eða endurbyggingu að viðbættum tollum, flutningsgjöldum, niðursetningarkostnaði og öðrum áföllnum kostnaði, þó eigi vöxtum, þar til eignin er hæf til teknaöflunar, en að frá-dregnum óendurkræfum styrkjum, sbr. þó 4. mgr. D-liðs, afsláttum, eftirgjöfum skulda eða skaðabótum, sem til falla í sambandi við kaup eða framleiðslu eignarinnar. Fyrningarverð íbúðarhúsnæðis, sem um ræðir í E-lið, skal þó vera jafnt fasteignamatsverði.

Gengistap á skuldum, sem stofnað var til vegna öflunar fyrnanlegra eigna, sem fyrnast samkvæmt C-lið, skal færa til eignar sem hluta heildarfyrningarverðs hlutaðeigandi eignar á því rekstrarári, sem gengisbreyting á sér stað.

Fyrningartími eigna hefst, þegar þær eru hæfar til teknaöflunar í hendi eiganda, sbr. þó D-lið. Fyrningartími verðmæta samkvæmt 3. tl. A-liðs hefst þó fyrst við nýtingu þeirra. Upphaf fyrningartíma fyrnanlegra eigna, sem skattþegn á í árslok 1970, telst 1. janúar 1971.

- C. Fyrning skal, að vali skattþegns við upphaf fyrningartíma, ákveðin sem fastur árlegur hundraðshluti af heildarfyrningarverði þeirra eigna og innan þeirra marka, sem hér greinir:

1. Véla og tækja til jarðvinnslu, námareksturs og mannvirkjagerðar, svo og allra flutningatækja annarra en skipa. Lágmark 10% en hámark 15%.
2. Skipa, skipsbúnaðar og allra véla, tækja og annars lausafjár, sem eigi fellur undir 1. tl. Lágmark 8% en hámark 12.5%.
3. Bygginga og annarra mannvirkja, annarra en íbúðarhúsnæðis, sem um ræðir í E-lið. Hámark 2% til 10% eftir gerð og byggingarefni. Lágmark skal vera helmingur af hundraðshluta hámarks. Fjármálaráðherra skal í reglugerð flokka til fyrningar byggingar og önnur mannvirki samkvæmt þessum tölulíð.

4. Keypts eignarréttar að verðmætum hugverkum og auðkennum skv. 4. tl. A-liðs og sérstaks stofnkostnaðar skv. 5. tl. A-liðs. Lágmark 5% en hámark 20%.

Fyrning náttúruauðefa og keypts réttar til nýtingar þeirra skal miðuð við áætlaða heildarnýtingu og raunverulega nýtingu ár hvert. Áætluð heildarnýting er háð samþykki skattstjóra. Heildarfjárhæð fyrningar samkvæmt þessari málsgrein má aldrei verða hærri en heildarfyrningarverð hins fyrnda, að frádregnu verðmæti því, sem eftir stendur að lokinni nýtingu.

Stofnkostnað þann, sem um ræðir í 5. tl. A-liðs, má fyrna að fullu á því ári, sem hann myndast.

Gengistap, sbr. 2. mgr. B-liðs, má fyrna að fullu á eftirstöðvum fyrningar-tíma hlutaðeigandi eignar.

Ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi, má víkja frá reglum þessa stafliðs um hámarksfyrningu. Skattstjóri veitir heimild til þessa fráviks, en skjóta má ákvörðun hans til ríkisskattstjóra. Verði fyrnanleg eign samkvæmt þessum staflið ónothæf, áður en fyrningu hennar er lokið, og eftirstöðvar bókfærðs verðs hennar eru hærri en niðurlagsverð eða tjónbætur, má færa mismuninn til gjalda á því ári. Nú er fyrnanleg eign samkvæmt þessum staflið seld eða hún eyðileggst, og skal þá reikna ársfyrningu til gjalda hlutfallslega miðað við söluverð eða tjónbætur. Þó má fyrna niður í söluverð eða tjónbætur, sé það lægra en bókfært verð.

- D. Til viðbótar þeirri föstu fyrningu, sem um ræðir í C-lið, er heimilt að fyrna eignir þær, er getur í 1.—3. tl. C-liðs, aðrar en íbúðarhúsnæði, skv. E-lið, með sérstakri fyrningu, er nemi að hámarki 30% af heildarfyrningarverði þeirra. Eigandi ræður, hvenær hann notar þessa heimild og að hve miklu leyti ár hvert.

Nú hefur verið gerður kaup- eða verksamningur í sambandi við öflun eigna þeirra, sem um getur í 1.—3. tl. C-liðs, annars en íbúðarhúsnæðis, þar sem samningsfjárhæð nemur minnst tíu milljónum króna og minnst eitt ár skal líða frá gerð samnings til afhendingar eignanna, og er þá heimilt að fyrna samning þennan með að hámarki 30% af verðmæti á samningstímanum. Aldrei má þó fyrning þessi nema hærri fjárhæð en skattþegn hefur greitt til efnda á samningum. Fyrning þessi kemur í stað fyrningar samkvæmt 1. mgr. þessa stafliðs. Nemi fyrning samkvæmt þessari málsgrein eigi að fullu þeim fyrningum, sem skattþegni eru heimilaðar samkvæmt 1. mgr. þessa stafliðs, er honum heimilt að nota síðar þann hluta, sem á skortir.

Eigi má mynda rekstrarhalla vegna fyrningar samkvæmt 1. og 2. mgr. og ekki nota þessar fyrningar til að fresta yfirfærslu tapa frá fyrri árum.

Óendurkræfa styrki til öflunar á fyrnanlegum eignum samkvæmt A-lið, aðra en þá, sem um ræðir í F-lið 10. gr., skal telja til tekna á því ári, sem þeir eru greiddir, og til eignar sem hluta kostnaðarverðs eignanna, sbr. 1. mgr. B-liðs. Á sama rekstrarári er heimilt að fyrna þessar eignir með sérstakri fyrningu, er nemi sömu fjárhæð og styrkirir. Þessi sérstaka fyrning rýrir ekki aðrar heimildir til fyrninga samkvæmt þessari grein.

Hvers konar eftirgjafir eða afslættir af kostnaðarverði fyrnanlegra eigna, eftir að þær eru hæfar til teknaöflunar, svo og skaðabætur vegna galla, eftirgjafir skulda að öllu eða nokkru, óendurkræfar eða ekki endurkræfar afborganir skulda, sem greiddar hafa verið af öðrum, enda hafi skuldirnar stofnast vegna öflunar þessara eigna, skulu teljast til tekna á því rekstrarári, sem ákvörðun er tekin um slíkt. Sama gildir um gengishagnað vegna slíkra skulda. Á sama ári er heimilt að fyrna þessar eignir með sérstakri fyrningu, er nemi sömu fjárhæð og talin var til tekna vegna þessa, þó eigi meira en nemur ófyrndum eftirstöðvum heildarfyrningarverðs eignanna. Þessi sérstaka fyrning rýrir ekki aðrar heimildir til fyrninga samkvæmt þessari grein. Nú er óráðstöfuðum varasjóði samkvæmt II. tl. í ákvæðum til bráðabirgða varið til öflunar

fyrnanlegra eigna, sem fyrnast samkvæmt C-lið, og skal þá telja slíka ráðstöfun varasjóðsins til tekna á því ári. Jafnframt er heimilt að veita á sama ári sérstaka fyrningu á þessum eignum, er neni sömu fjárhæð og talin er til tekna vegna ráðstöfunar varasjóðs. Þessi sérstaka fyrning rýrir ekki aðrar heimildir til fyrninga samkvæmt þessari grein.

- E. Fyrning íbúðar, sem maður notar fyrir sjálfan sig og fjölskyldu sína, skal vera fastur árlegur hundraðshluti af fasteignamatsverði. Heimilt er eiganda íbúðarhúsnæðis samkvæmt 1. málslið að beita sömu fyrningarreglu um aðra íbúð, er hann kann að eiga, eða annað íbúðarhúsnæði í sömu fasteign, enda sé fasteignamatsverð þess eigi hærra en íbúðar þeirrar, er hann má fyrna samkvæmt 1. málslið. Þessi heimild eiganda miðast við aðstæður við upphaf fyrningartíma og skal notuð þá strax og halda gildi sínu allan eignarhaldstíma hans á þessu íbúðarhúsnæði.

Árlegan frádráttarbæran viðhaldskostnað íbúðarhúsnæðis, sem fyrnt er samkvæmt 1. mgr., má ákveða sem fastan hundraðshluta af fasteignamatsverði.

Fjármálaráðherra getur í reglugerð ákveðið um flokkun íbúðarhúsnæðis samkvæmt 1. mgr. eftir gerð og byggingarefni og ákveðið árlegan hundraðshluta fyrningar og viðhaldskostnaðar.

13. gr.

1. Í A-lið 1. mgr. 16. gr. laganna breytist „80 000 kr.“ í „134 000 kr.“.
2. Í B-lið 1. mgr. 16. gr. laganna breytist „112 000 kr.“ og „56 000 kr.“ í „188 000 kr.“ og „94 000 kr.“.
3. Í C-lið 1. mgr. 16. gr. laganna breytist „16 000 kr.“ í „27 000 kr.“.
4. Í 3. mgr. 16. gr. laganna breytist „16 000 kr.“ og „3 200 kr.“ í „27 000 kr.“ og „5 400 kr.“.

14. gr.

17. gr. laganna orðist svo:

Félög þau, sem um ræðir í A-lið 5. gr., mega draga frá hreinum tekjum sínum arð þann, er þau greiða til hluthafa sinna eða eigenda, framlag í arðjöfnunarsjóð, sbr. 9. gr., og skatt samkvæmt 25. gr. III. lið.

Félög þau, sem um ræðir í 5. gr. B-lið, mega draga frá hreinum tekjum sínum, sem myndast vegna viðskipta við félagsmenn, það fé, sem þau greiða félagsmönnum sínum í árslok eða færa þeim til séreignar í stofnsjóði samkvæmt lögum nr. 46 13. júní 1937, í hlutfalli við viðskipti þeirra á árinu. Þá mega félög þessi draga frá hreinum tekjum sínum það fé, er þau greiða félagsmönnum sínum í vexti af stofnsjóðseign og skatt samkvæmt 25. gr. III. lið.

Félög, sem hafa það að meginmarkmiði sínu að vinna úr eða selja afurðir félagsmanna sinna, mega draga frá hreinum tekjum sínum, sem myndast vegna viðskipta við félagsmenn, það fé, sem þau úthluta félagsmönnum sínum í hlutfalli við framlög þeirra af afurðum. Fé, sem þannig er úthlutað, telst ekki til skattskyldra tekna hjá félaginu, en til tekna hjá einstökum félagsmönnum.

Hafi félög þau, sem um ræðir í 2. og 3. mgr., viðskipti við aðra en félagsmenn sína, eru allar hreinar tekjur af slíkum viðskiptum skattskyldar hjá félögunum. Geti félög þessi ekki gert grein fyrir viðskiptum við utanfélagsmenn, skal telja allar hreinar tekjur af starfsemi þeirra til skattskyldra tekna.

Við ákvörðun hreinna tekna samkvæmt grein þessari skal draga frá þeim yfirfæranleg töp frá fyrri árum, sbr. 2. mgr. B-liðs 11. gr.

Eigi má mynda yfirfæranlegt rekstrartap með greiðslum þeim eða framlögum, sem um ræðir í 1.—3. mgr.

Innlend váttryggingarfélag mega draga frá tekjum sínum það fé, er þau leggja til hliðar til að inna af hendi skyldur sínar við váttryggingartaka eða váttryggða.

15. gr.

Á eftir 2. mgr. 18. gr. laganna komi ný málsgrein svo hljóðandi:

Ef skattþegnar, einstaklingar eða félög, sem tengdir eru sifjaréttarlega eða fjárhagslega, semja eða ákveða skilmála um samskipti sín í fjármálum, á hátt, sem er verulega frábrugðinn því, sem vera mundi, ef ekki væru tengsl milli samningsaðila, skulu verðmæti, er án þessa samnings eða skilmála hefðu runnið til annars skattþegnsins, en gera það ekki vegna samningsins eða skilmálanna, teljast honum til tekna.

16. gr.

Aftan við C-lið 20. gr. laganna bætist orðin „sbr. þó A-lið 22. gr.“.

17. gr.

B-liður 1. mgr. 21. gr. laganna orðist svo:

Innstæður manns, sem ekki skuldar meira fé en jafngildir hámarki lána Húsnæðismálastjórnar ríkisins til einstaklings um hver áramót, enda séu skuldir þessar fasteignaveðlán, tekin til 10 ára eða lengri tíma og sannanlega notuð til að afla fasteigna eða endurbæta þær.

18. gr.

1. A-liður 22. gr. laganna orðist svo:

Fasteignir, mannvirki, lóðir, lendur og bújarðir skal telja til eignar á gildandi fasteignamatsverði eða áætluðu verði, ef fasteignamat er ekki fyrir hendi. Eiganda leigulóðar skal talið afgangskvaðarverðmæti hennar til eignar, en leigjanda skal talinn til eignar mismunur fasteignamatsverðs og afgangskvaðarverðmætis.

2. C-liður 22. gr. laganna orðist svo:

Skip, loftför og annað lausafé skal telja til eignar á bókfærðu verði.

3. D-liður 22. gr. laganna orðist svo:

Vörubirgðir verzlana og framleiðslufyrirtækja skal meta á kostnaðarverði eða dagverði í lok reikningsárs, að frádregnum afföllum af gölluðum eða úreltum vörum. Frá matsverði þannig reiknuðu er heimilt að draga að hámarki 30% og telja það verð heildarverðmæti birgða.

4. H-liður 22. gr. laganna falli niður.

19. gr.

25. gr. laganna orðist svo:

I. Tekjuskattur þeirra manna, sem tekjuskattskyldir eru samkvæmt lögum þessum, skal reiknast svo:

Af fyrstu 62 000 kr. skattgjaldstekjum greiðist 9%. Af 62 000 kr.—104 000 kr. skattgjaldstekjum greiðist 5 580 kr. af 62 000 kr. og 18% af því, sem fram yfir er. Af 104 000 kr. skattgjaldstekjum og hærri greiðist 13 140 kr. af 104 000 kr. og 27% af því, sem fram yfir er.

II. Skattgjald þeirra félaga og stofnana, er um ræðir í A-, B-, C- og D-liðum 1. mgr. 5. gr., skal vera 20% af skattgjaldstekjum.

III. Félög þau, sem um ræðir í A-lið 1. mgr. 5. gr., skulu greiða í skatt 15% af því fé, er þau greiða hluthöfum sínum eða eigendum í arð eða leggja í arðjöfnunarsjóð. Sama skatt skulu félög þau, sem um ræðir í B-lið 1. mgr. 5. gr., greiða af fé því, er þau greiða félagsmönnum sínum sem vexti af stofnsjóðseign.

Sé móttakandi arðsins innlent félag samkvæmt A- eða B-lið 1. mgr. 5. gr., sem á meira en 25% af hlutafé þess félags, er arðinn greiðir, eða félag, sem hefur það að einasta markmiði að ávaxta fé sitt í hlutabréfum eða öðrum verðbréfum, skal því félagi, er arðinn móttækur, heimilt að draga frá þeim skatti,

er því bæri að greiða samkvæmt II. tl. og 1. mgr. III. tl. 25. gr., fjárhæð, er samsvarar 15% af þeim arði, er félagið hefur móttengi á árinu og uppfyllir skilyrði þessarar málsgreinar.

IV. Tekjuskatt, sem ekki nær 100 kr., skal fella niður við álagningu.

20. gr.

26. gr. laganna orðist svo:

I. Eignarskattur þeirra manna, sem eignarskattskyldir eru samkvæmt lögum þessum, reiknast þannig:

Af fyrstu 3 000 000 kr. skattgjaldseign greiðist enginn skattur. Af næstu 3 000 000 kr. skattgjaldseign greiðist 0.3%. Af þeirri skattgjaldseign, sem þar er umfram, greiðist 0.6%.

II. Skattur af eignum þeirra innlendu og erlendu félaga og annarra skattskyldra aðila, sem, um ræðir í 5. gr., skal vera 0.7% af skattgjaldseign.

III. Eignarskatt, sem ekki nær 100 kr., skal fella niður við álagningu.

21. gr.

35. gr. laganna orðist svo:

Allir þeir, sem skattskyldir eru samkvæmt ákvæðum I. kafla laga þessara, svo og þeir, er telja sig skattfrjálsa samkvæmt lokaákvæði A-liðs 1. mgr. 5. gr., skulu afhenda skattstjóra eða umboðsmanni hans skriflega skýrslu í því formi, sem ríkisskattstjóri ákveður, þar sem greindar eru að viðlögðum drengskap tekjur síðastliðið ár og eignir í árslok. Framtalsskyldan hvílir á hverjum einstaklingi, sameiginlega á hjónum, sem samvistum eru, á stjórn félags eða stofnunar og þeim, er hefur á hendi fjárhald fyrir þann, sem ekki er fjárráða, og einnig á skiptaráðendum og skiptaforstjórum dánar- og þrotabúa, erfingjum, er skipta einkaskiptum, og maka, er situr í óskiptu búi, svo og á hverjum þeim, sem veitir forstöðu verzlun, verksmiðju eða öðru atvinnufyrirtæki, ef eigandinn er eigi búsettur innanlands. Skýrslur þessar skulu komnar til skattstjóra eða umboðsmanns hans fyrir lok janúar-mánaðar. Þeir, sem hafa atvinnurekstur með höndum, þurfa þó eigi að hafa skilað framtalsskýrslu fyrr en fyrir lok febrúarmánaðar. Ef sérstaklega stendur á, getur skattstjóri eða umboðsmaður hans veitt frest til framtals til febrúarloka. Þeim, sem stunda atvinnurekstur, má þó veita frest til 31. marz. Vátryggingarfélag þurfa eigi að skila framtali fyrr en 31. maí.

Nú er framteljandi sjálfur ófær að rita framtalsskýrslu, og er þá skattstjóri eða umboðsmaður hans skyldur að veita honum aðstoð til þess, en skyllt er framteljanda að láta í té allar upplýsingar og gögn, til þess að framtalið verði rétt. Sá, er aðstoð veitir samkvæmt þessari málsgrein, skal rita á skýrsluna yfirlýsingu um, að hann hafi veitt aðstoð við gerð hennar.

22. gr.

3. mgr. 46. gr. laganna orðist svo:

Fjármálaráðherra getur með reglugerð ákveðið, að innheimta skuli fyrir fram upp í væntanlega skatta yfirstandandi árs hjá hverjum gjaldanda fjárhæð, er nemi allt að $\frac{3}{5}$ hlutum þeirra skatta, sem honum bar að greiða næstliðið ár.

23. gr.

2. ml. 6. mgr. 47. gr. laganna orðist svo:

Skal þá lækka viðurlög þau, sem um ræðir í 3. mgr. þessarar greinar, þannig, að þau ákveðist 1% fyrir hvern dag, sem skil hafa dregizt, af þannig ákvörðuðum tekjum og/eða eignum, þó aldrei hærri en 15%.

24. gr.

1. Síðasti ml. 1. mgr. 48. gr. laganna falli niður.
2. Síðasti ml. 6. mgr. 48. gr. laganna falli niður.

25. gr.

Á eftir 2. mgr. 52. gr. laganna komi ný mgr., 3. mgr.:

Greiði skattþegn, sem skattskyldur er hér á landi samkvæmt ákvæðum I. kafla þessara laga, skatt af eignum sínum og tekjum, sem skattskyldar eru hér á landi, til ríkissjóðs eða opinberra aðila í ríki, sem Ísland hefur ekki gert við tvísköttunarsamning, er ríkisskattstjóra heimilt, samkvæmt umsókn skattþegns, að lækka tekjuskatt eða eignarskatt hans með hliðsjón af þessum skattgreiðslum.

26. gr.

53. gr. laganna, sbr. 1. gr. laga nr. 48 frá 12. maí 1970, orðist svo:

Skylt er að hækka eða lækka þær fjárhæðir, sem um ræðir í A- og D-liðum 13. gr., 14. gr. og 16. gr., svo og þrepín í skattstiga þeim, sem um ræðir í I. lið 25. gr. í samræmi við skattvísitölu, sem ákveðin skal í fjárlögum ár hvert, í fyrsta sinn í fjárlögum fyrir árið 1972.

27. gr.

Með lögum þessum eru felld úr gildi ákvæði 1., 2. og 3. gr. laga nr. 78/1967 og lög nr. 48/1970.

Lög þessi skulu þegar öðlast gildi og koma til framkvæmda við álagningu skatta til ríkissjóðs fyrir skattárið 1971.

Ákvæði 23. og 25. gr. skulu þó koma til framkvæmda við álagningu skatta fyrir skattárið 1970. Þá skulu ákvæði til bráðabirgða, I. kafla, koma til framkvæmda við álagningu tekjuskatts og eignarskatts fyrir skattárið 1970.

Ákvæði til bráðabirgða.

I.

Við ákvörðun skattskyldra tekna á skattárinu 1970, skulu skattstjórar draga frá tekjum ársins 1970 fjárhæð, sem sé jöfn 20% af gjaldfærðum fyrningum fasteigna skattþegns, öðrum en íbúðarhúsnæði, fyrir árið 1970 og 40% af gjaldfærðum fyrningum lausafjár skattþegns, þar með talin skip og loftför, fyrir árið 1970, miðað við þær eignir, sem hann átti í árslok 1968 og á í árslok 1970, en að fráreginni þeirri viðbótarfyrningu, sem hann kann að hafa fengið á árinu 1970 vegna gengistapa á árinu 1968.

II.

Sameignarfélag með ótakmarkaðri ábyrgð félagsmanna samkvæmt C-lið 5. gr. laga nr. 90/1965, þar sem eignum og tekjum skal nú skipt með sameigendum, sem lagt hafa fé í varasjóð skv. 2. mgr. 17. gr. þeirra laga og eiga fé í varasjóði við gildistöku þessara laga, skulu leggja $\frac{3}{5}$ hluta varasjóðsins við höfuðstól eigenda og telst sú ráðstöfun varasjóðs ekki til skattskyldra tekna eigenda. Þann hluta varasjóðsins, sem eftir stendur, skal telja með skattskyldum tekjum eigenda með að minnsta kosti einum fimmta hluta ár hvert, þar til varasjóðurinn er að fullu leystur upp. Þann hluta varasjóðsins, sem ekki hefur verið leystur upp á hverjum tíma, mega eigendur þó verja til að mæta sérstökum fyrningum samkvæmt ákvæðum 5. mgr. D-liðs 15. gr.

III.

Á árinu 1971 skulu atvinnurekstrarfyrirtæki hækka bókfært verð fyrnanlegra eigna sinna, að undanteknu íbúðarhúsnæði, sem um er rætt í E-lið 15. gr., er þau áttu í árslok 1970, en höfðu eignast fyrir árslok 1968. Hækkun þessi skal nema 20% að því er varðar byggingar og önnur mannvirki, en 40% að því er varðar lausafé, að fráreginni þeirri óbókfærðu aukafyrningu, sem skattþegn fékk á árinu 1970 vegna eigna þessara samkvæmt I. lið bráðabirgðaákvæða þessara. Þó er eigi heimilt að hækka þann hundradshluta bókfærðs verðs, sem hækkaður var vegna gengistaps á árinu 1968. Hækkun bókfærðs verðs samkvæmt þessari málsgrein telst ekki til skattskyldra tekna, en hækkar hins vegar heildarfyrningarverð, sbr. B-lið

15. gr. Heildarfyrningarverð fasteigna skv. þessari mgr. skal þó aldrei verða hærra en fasteignamatsverð skv. fasteignamati því, er tekur gildi á árinu 1971.

Í stað hækkunar bókfærðs verðs samkvæmt 1. mgr. er atvinnurekstrarfyrirtækjum heimilt á árinu 1971 að láta meta verðmæti fyrnanlegra eigna sinna annarra en íbúðarhúsnæðis, sem fyrnt er samkvæmt E-lið 15. gr., er þau áttu í árslok 1970, en höfðu eignast fyrir árslok 1968.

Við matið skal haft mið af kaupverði hliðstæðra eigna nýrra, en frá því verði dregin hlutfallsleg hámarksfyrning, samkvæmt C-lið 15. gr., miðað við heildarfyrningartíma eignarinnar, sem samtals hefur verið notuð við ákvörðun fyrningar hinnar metnu eignar á liðnum árum. Þá skal frá draga þá óbókfærðu aukafyrningu, sem skattþegn fékk á árinu 1970 vegna þessara eigna samkvæmt I. tl. bráðabirgða-ákvæða þessara. Þannig metið endurkaupsverð eignanna skal talið heildarfyrningarverð samkvæmt B-lið 15. gr., en frádregin hámarksfyrning telst fengin fyrning samkvæmt C-lið sömu greinar. Þó skal heildarfyrningarverð fasteigna vera fasteignamatsverð samkvæmt fasteignamati því, er tekur gildi á árinu 1971.

Hækkun bókfærðs verðs samkvæmt mati þessu telst ekki til skattskyldra tekna. Skattstjórar skulu úrskurða um matið. Skattþegn, sem ekki vill sætta sig við úrskurð skattstjóra, getur skotið máli sínu til ríkisskattstjóra, sem kveður upp um það endanlegan úrskurð.

Fjármálaráðherra setur nánari reglur um framkvæmd mats þessa.

IV.

Á árunum 1971 og 1972 er úthlutun jöfnunarhlutabréfa, sem eigi teljast til arðs, sbr. 2. mgr. D-liðs 1. mgr. 7. gr., bundin því, að eignarhlutdeild hluthafa í félagi breytist ekki við útgáfu bréfanna og útgáfan sé byggð á raunverulegum verðmætum í sjóðum, öðrum en skattfrjálsum varasjóði, sem eigi hefur verið leystur upp, eða öðrum eignum félagsins, er verið hafa í eigu þess minnst þrjú ár.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Á síðasta þingi flutti fjárhagsnefnd neðri deildar Alþingis að tilhlutan fjármálaráðherra frumvarp til laga um breyting á lögum um tekjuskatt og eignarskatt (210. mál, þingskjal 530). Frumvarpið, sem fól aðallega í sér breytingu á gildandi lögum að því er varðar skattlagningu fyrirtækja, var lagt fram í lok þings, einkum til að kynna efni þess og kanna viðbrögð þeirra aðila, sem hér gátu átt hlut að máli eða hagsmuna að gæta. Frumvarpið var í megindráttum samið í samræmi við tillögur embættismannanefndar, sem starfað hafði að ihugun á þessu efni tæpt ár um þær mundir, sem frumvarpið var lagt fram. Nefnd þessi var sérstaklega skipuð til þess að kanna og gera tillögur um skattalega aðstöðu fyrirtækja hér á landi með tilliti til aðildar að EFTA. Hafði fjármálaráðherra í skipunarbréfi markað nefndinni ramma að meginstefnu, sem hún skyldi miða við í störfum sínum, en að öðru leyti hafði hún mjög óbundnar hendur um sína tillögugerð.

Það kom skýrt fram í skýrslu þeirri, sem nefndin gaf fjármálaráðherra á s.l. vetri, að tillögur nefndarinnar, sem þá lágu fyrir, snertu einungis hluta þeirra atriða, sem hún taldi nauðsynlegt að marka afstöðu til. Því bar að líta á þessar tillögur nefndarinnar og frumvarpið sem skref í því endurskoðunarstarfi, sem þarna var hafið.

Að loknu þingi tók fjármálaráðherra mál þetta upp að nýju og gaf embættismannanefndinni nýtt og viðtækara umboð til starfa. Um leið og hann fól nefndinni að ljúka því verkefni, sem henni var áður falið, fól ráðherra henni að framkvæma heildarathugun á skattalögum með því markmiði annars vegar að gera skattkerfið sem einfaldast, en hins vegar að gera þær breytingar á ákvæðum laga um tekju- og eignarskatt að því er varðar skatta einstaklinga, sem nefndin kynni að telja sanngjarnar og eðlilegar. Í því sambandi fól ráðherra nefndinni sérstaklega að taka til athugunar þau frumvörp til breytinga á skattalögum, sem flutt voru á síðasta þingi og flestum var vísað til ríkisstjórnarinnar.

Hefur nefndin síðan enn unnið að þessu verkefni, eftir því sem aðstaða hennar og einstakra nefndarmanna hefur frekast leyft, og skilaði nefndin skýrslu til fjármálaráðherra í desember s. l. Með þeirri skýrslu telur nefndin að svo stöddu lokið tillögu-gerð sinni um breytta stefnu í skattlagningu að því er varðar fyrirtækjaskatta. Hins vegar telur nefndin enn mikið verk óunnið áður en hún getur með nokkrum viðunandi hætti skilað því verki öllu, sem óskað er eftir í viðbótarumboði ráðherra til nefndarinnar. Þannig er sú skýrsla, sem nefndin nú hefur gert og lagasetning, sem eftir hana kann að koma, skref í heildarendurskoðun stefnunnar í álagningu beinna skatta og verður þannig að skoðast sem hluti af þeirri endurskoðun.

Það er nýjung í undirbúningi þessa máls, að sett hefur verið sérstök nefnd alþingismanna úr fjárhagsnefndum Alþingis til að fjalla um málið. Hefur þingmannanefndin rætt drög að frumvarpi því, sem hér liggur fyrir, jafnharðan og þau hafa orðið til. Í þingmannanefndinni hafa starfað alþingismennirnir Björn Jónsson, Lúðvík Jósepsson, Ólafur Björnsson, Sigurður Ingimundarson og Þórarinn Þórarinsson, svo og Matthías Á. Mathiesen sem formaður.

Eins og getið var verður að líta á það frumvarp, sem hér liggur fyrir, sem lið í heildarendurskoðun stefnunnar í álagningu beinna skatta. Slík umfangsmikil endurskoðun verður ekki gerð, án þess að höfð sé hliðsjón af stöðu beinna skatta í tekjustofnakerfi ríkisins almennt. Vísast til framsögu fjármálaráðherra fyrir þessu frumvarpi um það yfirlit yfir tekjustofnakerfi ríkisins, sem ráðherra telur breytingar þessa frumvarps vera hluta af.

Að því er varðar skattlagningu atvinnurekstrar er frumvarp það, sem hér liggur fyrir, í meginráttum reist á sömu forsendum og áður nefnt frumvarp, sem lagt var fyrir síðasta þing. Með hliðsjón af gagnrýni, ábendingum og athugasemdum, sem fram hafa komið um frumvarpið, hafa þó verið gerðar á því efnislega allveigamiklar breytingar í því skyni að sníða af því agnúa, sem taldir voru á frumvarpinu í frumgerð þess. Ýmis nýmæli eru þó í frumvarpinu, sem snerta skattlagningu atvinnurekstrar og ekki voru í frumvarpinu, sem lá fyrir síðasta þingi.

Verður nú gerð grein fyrir helztu stefnuatriðum, sem frumvarpið tekur til meðferðar og varða skattlagningu atvinnurekstrar:

1. Frumvarpið felur í sér veigamikla stefnubreytingu um fyrningu eigna í atvinnurekstri. Breytingin miðar að því að gefa atvinnurekanda meira svigrúm en verið hefur um, hvenær á notkunartíma eignar hann fyrnir. Þannig er honum gefið færi á að fyrna eign í atvinnurekstri örar, þegar vel gengur, en endranær. Þá felur frumvarpið í sér, að allur atvinnurekstur verði jafnsettur gagnvart fyrningarreglum. Gert er ráð fyrir, að sérstökum fyrningarheimildum, sem vissar tegundir fastafjármuna njóta í gildandi lögum, verði breytt, án þess þó, að fyrningarheimildir séu í nokkru skertar, en eignir í hvaða atvinnurekstri sem er verði jafnsettar gagnvart fyrningu.

Gert er ráð fyrir heimild til að fyrna eign að fullu, en ekki einungis niður í 10% af kostnaðarverði, sem verið hefur í gildandi reglum.

Gerðar eru tillögur um hækkun fyrningarverðs eigna með tilliti til verðþróunar síðustu ára, og þess, að raungildi fyrninga af meginhluta þeirra eigna, sem atvinnurekstur í landinu nú fyrnir árlega, hefur rýrnað mjög. Að því er varðar fasteignir er gert ráð fyrir fyrningu hins nýja fasteignamatsverðs, en að því er varðar lausafé er gert ráð fyrir, að atvinnufyrirtæki geti valið í milli uppfærslu bókfærðs verðs um 40% eða endurmats skv. sérstökum reglum.

Með þessum tillögum um endurmat á eignum til fyrninga er að vissu marki tekin upp sú stefna, sem rædd hefur verið á Alþingi og utan þess um fyrningu fastafjármuna í atvinnurekstri á endurkaupsverði. Þetta er þó gert þannig, að í stað sjálfkrafa árlegrar endurskoðunar fyrningarverðs er gert ráð fyrir endurmati nú með sérstakri heimild Alþingis og þá gert ráð fyrir sams konar aðgerðum síðar, ef ytri aðstæður gera það nauðsynlegt. Þá eru þær tillögur, sem með

frumvarpinu eru gerðar um heimildir til örrar fyrningar eigna í atvinnurekstri tilraun til að koma til móts við atvinnureksturinn vegna verðþróunar. Er gert ráð fyrir, að fjármagn, sem fyrirtæki bindur í eign, geti skilað sér aftur á mjög skömmum tíma, ef atvinnureksturinn skilar nægum hagnaði til þess. Þá er einnig gert ráð fyrir því, að fyrirtæki varðveiti eða nýti andvirði fyrninga í fyrirtækjum þannig, að það haldi verðgildi sínu þrátt fyrir verðbólgu.

Sams konar endurmat og hér er rætt um var leyft 1962, eftir gengisbreytingarnar 1960 og 1961.

2. Gildandi lög leyfa mjög öra fyrningu á ýmsum tegundum eigna, svo sem skipum, fiskvinnslustöðvum, flugvélum og fleiri eignum. Eru þær fyrningarheimildir, sem þetta frumvarp gerir ráð fyrir, einungis litlu rýmri að því er þessar eignir varðar en gildandi lög gera ráð fyrir. Þessar rúmu fyrningarheimildir ásamt reglum gildandi laga um skattfrelsi söluhagnaðar eftir 3—5 ár eftir tegundum eigna skapa aðstöðu, sem vert er að lýsa nánar.

Sé tekið dæmi um skip, sem útgerðarmaður kaupir fyrir 20 millj. kr. og gerir út í 3 ár, þannig að mjög vel gengur og fyrningarheimildir notaðar til fulls, hefur hann að þeim tíma loknum dregið frá tekjum sínum vegna fyrninga á þessum þremur árum sem svarar 12 millj. kr. Sé dæmið ekki flækt með verðbreytingu, en gert ráð fyrir, að útgerðarmaður hafi haldið skipinu vel við, mætti ætla, að hann gæti selt það aftur fyrir 14 millj. kr. að þremur árum loknum. Samkvæmt dæminu og eftir núgildandi skattalögum mundi útgerðarmaðurinn ganga frá þessum viðskiptum með 6 millj. kr. (12 millj. kr. óskattlagðar tekjur vegna fyrninga að frádreginni 6 millj. kr. verðyrnun skipsins), sem algjörlega skattfrjálsan hagnað.

Segja má, að ákvæði þessi hafi getað átt rétt á sér um áhættusaman og hverfulan atvinnurekstur eins og útgerð. Þegar hins vegar ætlunin er, eins og gert er ráð fyrir í frumvarpi þessu, að veita öllum atvinnurekstri sambærilegar heimildir til fyrninga við það, sem útgerðarmaðurinn í dæminu getur notið, er augljóst, að nauðsyn ber til að koma í veg fyrir misnotkun á slíkum ákvæðum.

Því gerir frumvarpið ráð fyrir stefnubreytingu að því er varðar skattalega meðferð söluhagnaðar og andvirðis sérstakra fyrninga. Samkvæmt gildandi lögum er hvers konar söluhagnaður skattfrjáls, ef liðinn er tiltekinn tími frá því að seljandi eignaðist hina seldu eign. Þessi tími er 3 ár, ef um er að ræða lausafé, en 5 ár, ef um er að ræða sölu fasteignar. Með frumvarpinu er gerð tillaga um, að söluhagnaður af fyrnanlegum eignum og hlutabréfum sé alltaf skattskyldur, en að misstórum hluta eftir eignartíma, minnst 25% eftir 4 eða 6 ár, eftir því hvort um er að ræða lausafé eða fasteignir. Um frekari skýringar á þessum reglum vísast til athugasemda við einstakar greinar frumvarpsins. Þegar rætt er um skattskyldan söluhagnað í þessu sambandi, er átt við, að söluhagnaður teljist til tekna, með öðrum tekjum og því þeim ráðstöfunarrétti, sem fylgir nettótekjum endranær.

3. Skattaleg meðferð hagnaðar af atvinnurekstri breytist mikið skv. frumvarpinu. Ein breytingin snýr að skattlagningu sameignarfélaga, sjá sérstakar athugasemdir við 3. gr. frumvarpsins.

Gert er ráð fyrir heimild til að leggja fé í arðjöfnunarsjóð hjá hlutafélögum eftir ákveðnum reglum. Gert er ráð fyrir, að útborgun arðs og framlag til arðjöfnunarsjóðs af hagnaði sé ekki takmarkað við 10% af nafnverði hlutafjár eins og verið hefur, en hins vegar gert ráð fyrir 15% skattgreiðslu frá fyrirtækinu til ríkissjóðs af fé, sem þannig er ráðstafað.

Gerð er tillaga um þá stefnubreytingu, að allt að 30 þús. kr. arður af hlutafé eða vextir af stofnsjóðsinnstæðu verði tekjuskattfrjáls hjá viðtakanda, 60 þús. kr. fyrir hjón og allt að 15 þús. kr. fyrir hvert barna. Er með þessum hætti

stigið skref í þá átt að gera hlutafjár- og stofnsjóðseign að nokkru samkeppnis-hæfari við sparifé og skattfrjáls spariskirteini en er skv. gildandi lögum.

4. Frumvarpið gerir ráð fyrir stefnubreytingu gagnvart sameignarfélögum og skattalegri meðferð þeirra. Er lagt til, að sameignarfélög sem sjálfstæðir skattaðilar verði felld niður úr skattkerfinu. Um ítarlega röksemdafærslu fyrir þessari tillögugerð vísast til sérstakra athugasemda við 3. gr. frumvarpsins.
5. Með frumvarpinu eru gerðar tillögur, sem miða að því að auðvelda samruna og slit hlutafélaga. Ekki hefur reynt til fulls á gildandi reglur um samruna hlutafélaga, en frumvarpið gerir ráð fyrir að eyða réttaróvissu um þetta atriði. Gert er ráð fyrir að samruni hlutafélaga, sem eingöngu er fölginn í algjörum samruna fjármuna og eigin fjár með skiptum á hlutabréfum, en engum öðrum greiðslum til hluthafa í félagi, sem hverfur inn í annað félag, skuli ekki leiða til skattskyldu við samruna. Til skattskyldu getur komið, þegar slík bréf í eftirlifandi félagi eru seld eða því félagi er slitið, og þá eftir reglum frumvarpsins um söluhagnað.

Reglur frumvarpsins um slit hlutafélaga fela í sér stefnubreytingu. Núgildandi reglur gera ráð fyrir algerri skattlagningu alls eigin fjár í hlutafélagi umfram nafnverð hlutabréfa og þá jafnvel án tillits til þess, hvert kaupverð hlutabréfanna var. Afleiðing þessara lagaákvæða hefur verið sú, að hlutafélögum er að jafnaði ekki slitið, jafnvel þótt þau séu í raun algerlega hætt starfsemi.

Reglur frumvarpsins tengjast beinlínis ákvæðum þess um söluhagnað og er ætlað til, að skattlagning við slit hlutafélags verði hin sama og gildir um skattlagningu söluhagnaðar, þannig að skattlagning ræðst af því, hversu langt er síðan hluthafi eignaðist bréf sín í hlutafélaginu, sem slitið er, og við hvaða verði.

Þessi ákvæði um samruna og slit hlutafélaga eru hin sömu og í frumvarpinu, sem lá fyrir síðasta þingi. Í þessu frumvarpi eru til viðbótar ákvæði, sem greiða fyrir samstarfi fyrirtækja í því formi, að hlutafélag og/eða einstaklingar stofni með sér hlutafélag til að ráðast í tiltekinn atvinnurekstur, til að koma í veg fyrir tvísköttun hagnaðar, sem flyzt milli hlutafélaga.

6. Með frumvarpinu er breytt ákvæðum um mat á birgðum við uppgjör til skatts og þannig veitt nokkurt svigrúm til að mynda dulinn varasjóð í mati birgða.

Um önnur veigaminni atriði, sem varða skattlagningu atvinnurekstrar fyrst og fremst og frumvarpið fjallar um, vísast að öðru leyti til nánari greinargerðar í athugasemdum með einstökum greinum frumvarpsins hér á eftir.

Eins og getið var hér að framan má líta svo á, að frumvarp þetta feli í sér heildartillögur um frambúðarstefnu um beina skatta til ríkissjóðs á tekjur og eignir í atvinnurekstri. Sambærilegar tillögur um tekjuskattlagningu og eignarskattlagningu einstaklinga eru ekki enn undirbúnar þannig, að þær verði lagðar fyrir í frumvarpsformi. Engu að síður hefur þótt rétt að taka upp í þetta frumvarp allmörg ákvæði, sem snerta beina skatta einstaklinga. Þá tillögugerð verður að skoða í því ljósi, að væntanleg sé heildarúttekt á tekju- og eignarskattlagningu einstaklinga í framhaldi af þeirri lagasetningu, sem Alþingi kynni að ákveða á grundvelli þessa frumvarps. Því er ekki efni til að draga saman yfirlit yfir stefnubreytingar að því er varðar þessa skattlagningu. Hins vegar felur frumvarpið í sér veigamikla breytingu á eignarskattlagningu, sem rétt er að gera nánari grein fyrir.

Skv. gildandi lögum leggjast eignarskattar mjög misþungt á mismunandi tegundir eigna. Til eignarskatts teljast skuldabréf og hlutabréf á nafnverði, en fasteignir á mærgeldi af fasteignamatverði, sem er einungis brot af raunverði. Innstæður í hönkum og sérstök verðbréf eru eignarskattsfrjáls. Hlutabréf eru skattalega verst sett í þessu sambandi vegna ótryggra tekna af þeim, en eignarskatta þarf að sjálfsgöðu að greiða án tillits til arðs.

Frumvarpinu er ætlað að ýta undir hlutabréfaeign, en núverandi eignarskattlagning vinnur gegn henni. Nýtt fasteignamat gerir einnig nauðsynlegt að breyta reglum um eignarskatt vegna þess, hversu það raskar öllum eignarskattsgrunninum.

Frumvarpið gerir því ráð fyrir mikilli hækkun skattfrjálsrar eignar og minni stighækkun en verið hefur. Skatthlutfall er við það miðað, að skatturinn sé ekki frádráttarbær hjá einstaklingum.

Um breytingar og nýmæli, sem frumvarp þetta felur í sér að öðru leyti og skýringar vísast til eftirfarandi athugasemda við einstakar greinar frumvarpsins.

Athugasemdir við einstakar greinar.

Um 1. gr.

Frumvarpsgreinin gerir ráð fyrir breytingu á ákvæðum 3. gr. laganna, sem fjallar um aðferð við skattlagningu á tekjum hjóna.

Sérsköttun hjóna verður að teljast æskileg frambúðarstefna á því sviði, sem 3. gr. laganna fjallar um. Slík breyting krefst mikils undirbúnings og mjög breyttra skattstiga. Sú aðgerð verður því að biða frekari endurskoðunar á skattlagningu einstaklinga. Meðan sérsköttun hjóna er ekki lögfest, er á hinn bóginn talið rétt að gera tillögu um breytingu á þessari grein til að draga úr því misrétti, sem nú stafar af ákvæðum laganna um heimild giftrar konu til að draga helming frá tekjum sínum án takmörkunar, áður en skattur er á þær lagður. Ákvæði þetta veldur því, að skattaleg meðferð tekna hjá tekjuháum, giftum konum, er mjög óeðlilega miklu betri en hjá öðrum skattþegnum án tillits til fjölskylduaðstöðu.

Því þykir rétt að svo stöddu að breyta þessu ákvæði, þannig að fjárhæð, sem til frádráttar kemur skv. ákvæðinu um helmingsfrádrátt á tekjum giftrar konu, skuli aldrei nema hærri fjárhæð en hálfum persónufrádrætti hjóna skv. B-lið 1. mgr. 16. gr. laganna.

Ákvæði þetta, ef að lögum verður, mundi leiða til þess, að reglan um helmingsfrádrátt mundi gilda óbreytt frá því sem verið hefur fyrir tekjur giftrar konu allt að 188 þús. kr. á ári, en tekjur þar umfram mundu leggjast óskertar við skattskyldar tekjur eiginmanns. Ákvæðið mundi ná því markmiði að örva til verulegrar vinnu giftra kvenna utan heimilis, en draga úr áður nefndu misræmi, sem verið hefur um skattlagningu, þegar giftar konur hafa mjög háar tekjur af slíkri vinnu.

Gildandi lög gera ráð fyrir sams konar frádrætti og um var rætt hér að ofan fyrir gifta konu, sem gengur til verka við atvinnurekstur með manni sínum, þegar atvinnureksturinn er að verulegu leyti eign þeirra, annars hvors eða beggja. Sá frádráttur er þó takmarkaður við 15 þús. kr. Frumvarpsgreinin gerir ráð fyrir breytingu á þessu ákvæði. Vinni gift kona við fyrirtæki, sem hjónin annað hvort eða bæði eða ófjárráða börn þeirra eiga eða reka að verulegu leyti, er gert ráð fyrir, að hún eigi rétt á helmingsfrádrætti miðað við beint vinnuframlag hennar, en frádrátturinn verði takmarkaður við $\frac{1}{4}$ hluta persónufrádráttar hjóna skv. B-lið 1. mgr. 16. gr. laganna. Til þess er ætlað, að ákvæði þetta taki til húsfreyja í sveitum og sömu leiðis giftra kvenna, sem vinna við einkafyrirtæki, sameignarfyrirtæki eða fjölskyldufyrirtæki í hlutafélagsformi, sem gift kona vinnur við vegna eignaraðildar hennar eða eiginmanns eða þeirra nánustu ættingja, sem getið er í greininni.

Frádrættir skv. þessari grein og takmarkanir á þeim eru miðaðir við hlutfall af persónufrádrætti hjóna, gagnert í því skyni að þeir breytist með skattvísitölu, en verði ekki úreltir með sama hætti og núgildandi ákvæði.

Um 2. gr.

Breytingar á greininni stafa eingöngu af breytingum skv. 9. gr. frumvarpsins um skattfrjálsan arð af hlutabréfum. Greinin þarfnast því ekki sérstakra skýringa.

Um 3. gr.

Greinin er samhljóða 1. gr. frumvarps þess, sem lá fyrir síðasta Alþingi um breytingu á lögnum um tekjuskatt og eignarskatt. Ástæða er til að gefa mun betri skýringar á þeirri grein en gert var í greinargerð með því frumvarpi.

Frumvarpsgreinin felur í sér breytingu á 5. gr. gildandi laga. Meginbreytingin stafar af þeirri tillögu að fella niður sameignarfélög sem sjálfstæða skattaðila en gera ráð fyrir, að eignir og tekjur slíkra félaga skiptist hlutfallslega milli eigenda við álagningu skatta. Þannig falla sameignarfélög niður úr 5. gr. C-lið laganna, en gerð er tillaga um óbreytt fyrirkomulag að því er varðar samlög, sem hafa að meginmarkmiði að annast vinnslu eða sölu á framleiðsluvörum félagsmanna sinna. Til þeirrar tillögu, sem hér er gerð, að því er varðar sameignarfélög liggja einkum eftirtalin rök:

1. Sameignarfélög eru skv. gildandi löggjöf betur sett skattalega en hvort heldur er atvinnurekstur einstaklings eða rekstur í hlutafélagsformi. Í samanburði einstaklings og sameignarfélags er takmarkaskattur einstaklings nettó (þegar tekið hefur verið tillit til þess, að útsvar er frádráttarbært) um 51%. Samþæring skattprósenta sameignarfélags er um 44%, en að auki koma til greina heimildir sameignarfélagsins til að leggja fé í varasjóð, sem svarar til lækkunar á virkri skattprósentu sameignarfélags niður í um 33%, samanborið við áðurgreindan 51% takmarkaskatt einstaklings. Verða ekki talin rök til að veita sameignarfélagsforminu með lögum þessi skattalegu forréttindi umfram einstaklingsrekstur.

Í samanburði hlutafélags og sameignarfélags verður sama uppi á teningnum, þótt með nokkuð öðrum hætti sé. Skattprósenta þessara félaga og varasjóðsréttindi eru hin sömu. Meginmunurinn er hins vegar fólgin í ráðstöfunarrétti þess fjár, sem eftir er í félaginu að lokinni skattgreiðslu. Í sameignarfélaginu hafa eigendur á því fullt og ótakmarkað forræði án skattlagningar, en í hlutafélaginu verður ráðstöfunin að eiga sér stað innan hlutafélagsformsins eða ella koma til fullrar skattlagningar að nýju við úthlutun arðs og/ eða slit hlutafélagsins.

Á það hefur verið lögð talsverð áherzla í umræðum um þetta efni undanfarna mánuði, að taka beri tillit til í þessu sambandi, að ábyrgð eiganda að sameignarfélagi sé full og ótakmörkuð, en sama máli gegni ekki um hlutafélög. Verða þau rök ekki talin nægileg til að réttlæta þessa mismunun í skatti, einkum með tilliti til þess, að í viðskiptum við hlutafélög, sem einungis eru hlutafélög að nafni eins og mörg svonefnd fjölskylduhlutafélög eru, krefjast lánastofnanir og aðrir viðskiptaaðilar persónulegrar ábyrgðar eða veðsetningar persónulegra eigna hluthafa til tryggingar skuldbindingum hlutafélagsins.

Ástæða er til að leggja áherzlu á í þessu sambandi, að eftir þá breytingu, sem hér er gerð tillaga um, verður rekstur í sameignarfélagi heimill með sama hætti og verið hefur, en breytingin í því fólgin, að skattlagning ætti sér stað hjá hverjum eiganda, bæði að því er varðar eignir og tekjur, hlutfallslega eftir þeim reglum, sem þar um giltu.

2. Íslensk löggjöf á sviði félagaréttar er mjög vanþróuð, þannig að fastar reglur skortir um stofnun, form og félagslega stöðu sameignarfélaga. Þau eru því mjög laust félagsform, þar sem allur tilflutningur fjármagns og kostnaðar er auðveldur milli félagsins og eigenda þess. Er óæskilegt að láta verulega skattalega hagsmuni hvíla á svo veikum grunni, eins og gildandi löggjöf gerir.
3. Eins og hægt er að sýna fram á með dæmum getur núverandi fyrirkomulag í þessu efni haft í för með sér, að menn, sem stunda stórfelldan atvinnurekstur í sameignarfélagsformi og hafa af því verulegan hagnað, þurfa ekki að taka eðlileg laun fyrir störf sín hjá fyrirtækjum sínum, heldur láta skattleggja þennan hagnað hjá félaginu með þeim skattkjörum, sem lýst var hér að framan. Afleið-

ingin er sú, að persónulega bera eigendur þessara fyrirtækja sjálfir óveruleg opinber gjöld. Nauðsynlegan framfærslueyri og fé til einkafjárfestingar fá þessir eigendur án skattgreiðslu út úr sameignarfélaginu með úttekt af höfuðstól. Hagnaður sá, sem höfuðstól þennan myndaði, hefur eins og lýst var verið skattlagður með verulega hagstæðari skattkjörum en orðið hefði, ef eigendurnir hefðu reiknað sér eðlileg laun.

Samanburður ýmissa launþega við skattbyrði atvinnurekenda af þessu tagi hefur átt sinn þátt í að ala á efasemdum og óánægju meðal launþega með framkvæmd skattalaga.

4. Gildandi lög skylda þrjá eða fleiri aðila að sameignarfélagi til að láta skattleggja félagið sérstaklega. Allmörg dæmi eru um það í samvinnu hlutafélaga, t. d. verktakasamsteypum o. þ. h., að félög kæra sig ekki um sameiginlega skattlagningu, eins og lögin krefjast. Tillagan, sem hér er gerð, mundi leysa aðila sjálfkrafa undan þessari skyldu.

Að því er varðar frumvarpsgreinina að öðru leyti er vert að vekja athygli á orðalagsbreytingu, sem gerð er tillaga um í 5. gr. A-lið laganna. Samkvæmt ákvæðinu, eins og það nú er orðað, eru félög með takmarkaðri ábyrgð tekjuskattsfrjáls og eignarskattsfrjáls, ef „tekjuafgangi er einungis varið til almennra þarfa“. Ástæða þykir til að lögfesta þrengingu þessa ákvæðis, þannig að undanþegin skatti séu aðeins félög, sem verja hagnaði sínum einungis til almenningsheilla og hafa það að einasta markmiði samkvæmt samþykktum félaganna.

Um 4. gr.

Greinin felur í sér breytingar á 7. gr. laganna, en sú grein geymir meginhluta ákvæðanna um, hverjar teljast skattskyldar tekjur.

Orðalagi C-liðs 1. mgr. 7. gr. er vikið við til lagfæringar, en að auki er gerð nokkur efnisbreyting á liðnum. Í stað þess, að í gildandi lögum telst með tekjum „áætlað afgjald af fasteignum og skipum, er eigendur nota sjálfir eða láta öðrum í té til afnota án endurgjalds“

komi

„áætlað gjald af jörðum, itökum, hlunnindum, lóðum, húsum og öðrum mannvirkjum, skipum, loftförum eða öðrum fjármunum, sem eigendur eða réttihafar nota sjálfir eða láta öðrum í té án eðlilegs endurgjalds“.

Með þessum hætti er tekinn af vafi um, að ákvæðið taki til allra fjármuna. Breyting er í því fólgin, að ákvæðið er látið taka til réttihafa yfir fjármunum auk eigenda og loks tekur ákvæðið til áætlaðs gjalds af fjármunum að því marki sem það er óeðlilega lágt.

Með ákvæði þessu svo breyttu væri starfsgrundvöllur skattýfirvalda mun traustari en verið hefur til að gera átak í þá átt að ná til skattlagningar tekjum, sem nú sleppa iðulega við skattlagningu og eru fólgnar í verðmætum afnotum af alls kyns eignum og réttindum, sem fyrirtæki eiga og láta starfsmönnum sínum og eigendum í té án endurgjalds eða fyrir óverulegt gjald. Má hér nefna farartæki, hús, veiðirétt o. s. frv.

Skattýfirvöldum er fengin með ákvæðinu viss heimild til að meta aðstæður, þar sem talað er um „eðlilegt“ endurgjald fyrir réttindi. Er þar að jafnaði átt við venjulegt endurgjald á markaðsverði. Þó er gert ráð fyrir t. d., að „eðlileg“ húsaleiga í viðskiptum föður og sonar, sem t. d. er við nám, geti verið lægri en almennt markaðsverð.

Frumvarpið felur í sér miklar breytingar á D-lið 1. mgr. 7. gr. laganna. Gerð er tillaga um þá frambúðarreglu, að því er varðar útgáfu jöfnunarbréfa, að slík útgáfa verði heimil svo lengi sem bókfærður höfuðstóll hlutafélags hrekkur til útgáfu slíkra bréfa.

Núgildandi reglur laga um jöfnunarhlutabréf takmarka útgáfu þeirra bæði við raunverulegar eignir, sem fyrirtæki þarf að hafa átt í 3 ár og við ákveðna vísitölu. Reyndin hefur verið sú, að hneigð til útgáfu jöfnunarbréfa hefur ekki verið mikil, að vissu marki vegna þess, hversu eignarskattur af slíkum bréfum getur orðið háur, en að auki hefur heimild fyrirtækja til útgáfu bréfa að jafnaði rekizt á áður nefnda vísitölu.

Í ákvæðum til bráðabirgða með frumvarpinu er því sérákvæði um heimild til útgáfu jöfnunarbréfa til ársloka 1972. Það ákvæði er samhljóða gildandi ákvæðum að öðru leyti en því, að heimildin til útgáfu jöfnunarbréfa er ekki bundin vísitölutakmörkun. Er hér einnig um að ræða lið í lögfestingu ákvæðanna um skattlagningu söluhagnaðar að því er varðar hlutabréf. Með ákvæðinu er eigendum hlutafélaga gert kleift að koma nafnvirði bréfa sinna á raunvirðisgrunn, sem síðar yrði miðað við í ákvörðun skattskylds söluhagnaðar við kaup og sölu hlutabréfa. Breytingar, sem frumvarpið gerir ráð fyrir á eignarskattlagningu, draga úr þeim hömlum, sem sú skattlagning hefur verið á útgáfu jöfnunarbréfa. Síðan er gert ráð fyrir, að áður nefnd frambúðarstefna um útgáfu jöfnunarbréfa verði gildandi.

Þessi breyting er nátengd breytingunni á meðferð söluhagnaðar, sem getið var hér að framan í athugasemdum og er þá gert ráð fyrir mismunandi meðferð söluhagnaðar eftir því, hvort í hlut á jöfnunarhlutabréf gefið út fyrir árslok 1972 eða eftir þann tíma skv. þeim reglum, sem þá gilda. Kaupverð bréfa, sem gefin yrðu út fyrir árslok 1972 yrði þannig talið nafnverð bréfanna, en kaupverð jöfnunarhlutabréfa, sem út yrðu gefin eftir þann tíma yrði talið ekkert. Við sölu yrði hagnaður af fyrrnefndu bréfunum söluverð umfram nafnverð, en af hinum síðarnefndu yrði hagnaður allt söluverðið. Skattskyldur hluti hagnaðar yrði síðan 100%, 50% eða 25% eftir eignarhaldstíma.

Sú regla, sem hér er upp tekin leiðir til breytingar á úthlutun til hluthafa við félagsslit, því að slík úthlutun yrði skattlögð eins og um sölu hlutabréfa væri að ræða í stað þess að nú er öll úthlutun umfram nafnverð bréfa skattskyld hjá viðtakanda eins og arður.

E-liður 1. mgr. 7. gr. laganna felur í sér allar þær reglur, sem gerð er tillaga um að leiða í lög að því er varðar skattlagningu ágóða af sölu eigna. Tillaga þessi er að því leyti mun viðtækari en frumvarpið, sem lá fyrir síðasta þingi, að í því var einungis gerð tillaga um meðferð söluhagnaðar af fyrnanlegum eignum og hlutabréfum.

Það er meginregla þessara ákvæða, að ágóði af sölu eigna sé skattskyldur. Með því að á verðbólgu tímum er hluti slíks ágóða krónuhagnaður en ekki ágóði í raunverðmætum, er meginregla tillagnanna sú, að fyrstu 2—3 árin er hagnaður skattskyldur að fullu, næstu 2—3 árin að hálfu og síðan að fjórðungi, allt eftir því hvaða eignir er um að ræða. Frá þessum meginreglum eru þó nokkrar undantekningar.

Þegar talað er um ágóða eða hagnað og skattskyldu hans í frumvarpinu eða þessari greinargerð er að sjálfsögðu alltaf átt við, að hinn skattskyldi hluti ágóða leggst einungis við tekjur hlutaeigandi aðila, þannig að sé um að ræða tap á rekstri eða hafi atvinnurekstur fyrningarheimildir ónotaðar, þá getur það jafnað út þann „skattskylda“ söluhagnað, sem um er rætt. Sömuleiðis hefur félag sams konar ráðstöfunarrétt á þessum tekjum og öðrum tekjum, t. d. til arðgreiðslu.

Gert er ráð fyrir skattlagningu ágóða af sölu fyrnanlegs lausafjár og sölu hlutabréfa, þannig að ágóði sé skattskyldur að fullu fyrstu tvö ár eignarhaldstíma, að hálfu næstu 2 ár eignarhaldstíma, en eftir það skattleggjast að einum fjórða hluta.

Þegar um er að ræða ágóða af sölu lausafjár, sem ekki er heimilt að fyrna skv. 15. gr., annars en hlutabréfa, svo sem listaverka og bóka, skal ágóði ekki teljast til skattskyldra tekna, ef skattþegn hefur átt eignina 2 ár eða lengur.

Að því er varðar ágóða af sölu fasteigna er gert ráð fyrir fullri skattskyldu

fyrstu 3 árin af eignarhaldstíma, hálfri næstu 3 ár en eftir það skattskyldu fjórðungs ágóða. Frá þessu er gerð undantekning um íbúðarhúsnæði, sem eigandi býr í sjálfur ásamt með nokkurri viðbót húsnæðis í sama húsi eða annarri íbúð. Er gert ráð fyrir, að ágóði af sölu slíks húsnæðis verði skattskyldur að fullu í 3 ár af eignarhaldstíma, en eftir það skattfrjáls.

Samanburður þessara ákvæða við gildandi lög er sá, að ágóði af sölu lausafjár og hlutabréfa er nú skattskyldur að fullu í 3 ár, en skattfrjáls eftir það. Ágóði af sölu fasteigna er skattskyldur að fullu í 5 ár, en skattfrjáls eftir það. Þó er skattþegni nú heimilt að selja íbúðarhúsnæði án skattlagningar innan 5 ára tímans, ef hann kaupir aðra fasteign, sem að minnsta kosti er jafnverðmæt að fasteignamati innan tiltekins tíma.

Ákvæði frumvarpsins skýrgreina hagnað af sölu fyrnanlegra eigna, en slíka skýrgreiningu hefur vantað í lög. Þar er tekið fram, að þegar fyrnanleg eign er seld, skuli á söluárinu telja seljanda til tekna alla fyrningu, sem hann hefur fengið vegna eignarinnar, umfram leyfilega hámarksfyrningu, þó ekki hærri fjárhæð en söluhagnaði nemur. Ákvæði þetta er hluti af því skattlagningarkerfi söluhagnaðar, sem frumvarpið felur í sér. Gerð hefur verið sú breyting frá frumvarpinu, sem lagt var fyrir síðasta þing, að einungis fyrning umfram hámarksfyrningu kemur að fullu til skattlagningar án tillits til sölutíma. Í frumvarpinu s. l. vor miðaðist þessi frádráttur við lágmarksfyrningu.

Frumvarpið, sem lá fyrir síðasta Alþingi hefur verið gagnrýnt að því er varðar þessi ákvæði um skattlagningu söluhagnaðar. Hefur því verið haldið fram, að með þessu sé tekin upp skattlagning á verðbólguhagnaði, sem sé hvort tveggja, ósanngjörn og íþyngjandi frá gildandi löggjöf um þetta efni. Það er ljóst, að við sæmlega stöðugt verðlag er skattlagning söluhagnaðar að fullu algjörlega réttmæt. Sú regla, sem hér er gerð tillaga um um helmingsskattlagningu um ákveðið árábil og fjórðungsskattlagningu eftir það, er tilraun til að mæta því, að verð á þeim eignum, sem hér er um að ræða hækkar jöfnum höndum vegna þróunar verðlags og vegna þess, að þær raunverulega aukast í verði. Visast um röksemdafærslu fyrir þessu til almennrar greinargerðar hér að framan. Að auki er rétt að benda á, að eftir því sem við á eru það viðbótarrök fyrir þeirri stefnu, sem hér er gerð tillaga um, að umtalsverður hluti af söluverði eigna ræðst af því, hversu vel þeim hefur verið við haldið. Í öllum greinum atvinnurekstrar og að því er varðar ýmsar aðrar eignir er viðhaldskostnaður frádráttarhæfur frá tekjum, þannig að í söluverði vel viðhaldinnar eignar er eigandinn að fá endurgreiddan hluta af viðhaldskostnaði og verður að telja óeðlilegt, að hann fái þann hluta bæði dreginn frá tekjum sínum og algerlega skattfrjálsan, þegar hann fæst endurgreiddur í söluverði.

Til að komast hjá skattlagningu verðbólguhagnaðar er heimilað að nota staðfest fasteignamatsverð í stað kaupverðs eða kostnaðarverðs, þegar reiknaður er söluhagnaður af fasteignum, sem menn áttu í árslok 1969. Með þessum hætti eru verðhækkningar fram til þess tíma, að nýtt fasteignamat tekur gildi í reynd undanþegnar skattlagningu.

Þá er nýmæli (6. mgr.) um aðferð við reikning söluverðmætis, í því skyni að taka tillit til þess, hversu söluverð er mismunandi eftir mismunandi greiðslukjörum. Eins og kunnugt er er söluverð eigna að jafnaði þeim mun hærra, sem minna af söluverði greiðist út í hönd og eftirstöðvarnar greiðast á lengri tíma. Er gert ráð fyrir, að settar verði sérstakar reglur til að reikna slíkt söluverð til verðigildis miðað við staðgreiðslu, en það verð á að vera sambærilegt við fasteignamatið nýja.

Það er enn fremur nýmæli í þessum ákvæðum, að tilgreint er í þessum lið (7. mgr.), hvornig söluverði skuli skipt á lóð og mannvirki við sölu.

Upp eru tekin í þennan lið skýr ákvæði um aðferð við útreikning söluhagnaðar af hlutabréfum, viðmiðanir um verð, ákvörðun eignarhaldstíma o. fl.

Loks er gert ráð fyrir nýjum lið í þessa grein laganna, sem fjalli um skattlagn-

ingu heiðurslauna. Eins og kunnugt er hafa frumvörp um skattfrelsi einstakra heiðursverðlauna verið flutt og afgreidd sem lög frá Alþingi. Hefur verið talið æskilegt, að um þessi laun verði fjallað almennt í lögum um tekju- og eignarskatt fremur en samþykkja hverju sinni sérstakar undanþágur á Alþingi. Þar hefur þó mátt merkja greinilega hneigð í þá átt, að slík heiðursverðlaun verði skattfrjáls.

Í undirbúningi þessa máls hafa verið talin vandkvæði á að semja almenna skýrgreiningu fyrir heiðursverðlaun, sem væri nægilega þröng til að taka eingöngu til undantekninga, sem hæfilegt mætti telja að njóti skattfrelsis í anda þeirra frumvarpa, sem um þetta hafa verið afgreidd á þingi. Þá má færa fram rök gegn því að verðlaun af þessu tagi verði algjörlega skattfrjáls og er hér gerð tillaga um að velja í þessu efni svipaða leið og gert er í Danmörku, þar sem farið er með slík verðlaun sem eignaaukningu vegna verðhækkunar. Hér er því gerð tillaga um, að heiðurslaun verði skattlögð með sama hætti og söluhagnaður af eignum eftir langt eignarhald, þ. e. að fjórðungur verðlauna komi til tekjuskattlagningar. Gert er ráð fyrir, að heimild til slíkrar sérstakrar sköttunar takmarkist við, að um sé að ræða verðlaun, sem veitt eru í eitt skipti hverjum aðila úr sjóðum menningarstofnana án umsóknar fyrir afburðaframmistöðu á einhverju sviði.

Gert er ráð fyrir í lok þessarar greinar frumvarpsins, að 2. mgr. 8. gr. gildandi laga verði síðasta mgr. 7. gr., en gert er ráð fyrir, að 1. mgr. 8. gr. gildandi laga falli niður, enda er það ákvæði efnislega óþarft.

Er ekki talið, að þessi ákvæði eða önnur í greininni þarfnist frekari skýringa.

Um 5. gr.

Gert er ráð fyrir, að upp verði tekin ný 8. gr. laganna, sem fjalli um samruna og slit hlutafélaga. Er ákvæðið óbreytt frá frumvarpinu, sem lá fyrir síðasta þingi og gerir ráð fyrir, að samruni, sem eingöngu er fólgin í algjörum samruna fjármuna og eigin fjár með skiptum á hlutabréfum, en engum greiðslum milli hluthafa, skuli ekki leiða til skattskyldu. Þannig mundi raunveruleg eignaaukning, sem ætti sér stað við slíkan samruna, koma á sínum tíma til skattlagningar við slit félags eða í formi söluhagnaðar við sölu hlutabréfa í hinu nýja félagi, ef svo bæri undir. Er með þessum hætti gert ráð fyrir, að félagið, sem eftir stendur yfirtaki með þessum hætti öll skattaleg réttindi og skyldur eldra félagsins.

Í sambandi við þetta ákvæði frumvarpsins er vert að ítreka, að frumvarpið gerir að öðru leyti ráð fyrir, að meðferð hlutafélags við slit, sem ekki tengjast samruna, sé algjörlega hin sama og við á, þegar hlutabréf eru seld. Þannig er niður fellt ákvæðið um afdráttarlausu skattskyldu alls þess fjár, sem kemur í hlut hluthafa umfram nafnverð hlutabréfa, en eins og kunnugt er hefur það ákvæði komið í veg fyrir, að slitið sé hlutafélögum, sem í raun eru löngu hætt öllum rekstri.

Um 6. gr.

Greinin felur í sér nýja 9. gr. laganna, en gerir ráð fyrir, að núverandi 9. gr. falli úr gildi. Hún fjallar um takmarkanir á heimild til ráðstöfunar varasjóða.

Eins og fram hefur komið fyrr í greinargerðinni gerir frumvarpið ráð fyrir niðurfellingu heimildar til ráðstöfunar fjár í varasjóð. Á hinn bóginn er gert ráð fyrir heimild til að mynda svonefndan arðjöfnunarsjóð og fjallar 9. gr. um, hvernig með hann skuli fara, svo og um meðferð eldri varasjóða. Gert er ráð fyrir, að félag geti lagt fé í arðjöfnunarsjóð og varið því þaðan til arðgreiðslu eða til að mæta tapi af rekstri næstu 5 ár eftir að fé var lagt í sjóðinn. Sé fé úr arðjöfnunarsjóði ráðstafað til annarra þarfa eða ekki ráðstafað innan 5 ára, skal það teljast með öðrum skattskyldum tekjum félagsins.

Frumvarpið, sem lá fyrir síðasta þingi gerði ráð fyrir, að eldri varasjóðir yrðu allir leystir upp á 5 árum að því er varðaði sameignarfélag en 10 árum að því er varðaði hlutafélag. Frumvarpsgreinin, sem hér liggur fyrir, gerir ráð fyrir, að hluta-

félög og samvinnufélög geti haldið varasjóðunum óskertum með óbreyttum skilmálum. Á hinn bóginn er gert ráð fyrir upplausn varasjóða sameignarfélaga á 5 árum, en jafnframt gert ráð fyrir sérstökum heimildum til að mæta þeim tekjuauka, sem af þessu mundi leiða með sérstökum afskriftum, ef við á, sbr. ákvæði til bráðabirgða II.

Um 7. gr.

Gerð er tillaga um, að úr B-lið 10. gr. laganna falli niður orðið „brunabóta“, þ. e. nógildandi ákvæði um að eignarauki, sem stafar af brunabótum teljist ekki til tekna. Þessi breyting er til samræmis við breytingar, sem lagt er til, að gerðar verði um söluhagnað eigna, sbr. 4. gr. frumvarpsins, til dæmis að því er varðar altjón og eignarnámsbætur.

Að auki er í frumvarpsgreininni gert ráð fyrir, að nýtt ákvæði bætist við E-lið 10. gr. laganna, þar sem til samræmis er ætlað til, að eignarauki, sem stafar af eigin vinnu, verði því aðeins skattlagður að hann fái endurgreiddur í söluverði íbúðar innan fimm ára miðað við sóludag.

Gerð er tillaga um nýtt efni G-liðar 10. gr. laganna, en hann fjallar nú um, að fæði sjómanns, er hann fær hjá atvinnurekanda, sé ekki skattskyld. Gildandi lög gera þannig ráð fyrir, að fæði allra aðila annarra en sjómanna, sem atvinnurekandi leggur til, skuli teljast skattskyld hlunnindi hjá þiggjanda fæðisins. Mjög hefur farið í vöxt, að atvinnurekendur leggi starfsmönnum til fæði að einhverju eða öllu leyti og í ýmsum tilfellum er slíkt fæði hluti umsamlna kjara. Skattfrankvæmd í þessu efni hefur verið óráðin og ber brýna nauðsyn til þess að löggjöfin kveði skýrt á um skattalega meðferð í þessu efni, svo að samræmi sé tryggt.

Gerð er tillaga um, að fæði launþega, sem hann fær hjá vinnuveitanda sínum skv. kjarasamningum eða venju, þegar hann starfar fjarri heimili sínu, verði skattfrjálst. Í nógildandi lögum á þetta einungis við um sjómenn.

Um 8. gr.

Greinin fjallar um 2. mgr. B-liðs 11. gr. laganna og er óbreytt frá frumvarpinu á s. l. vori. Breytingin frá gildandi lögum er fölginn í því, að rekstrartap, sem myndast vegna fyrninga, má skv. henni flytja milli ára og draga frá skattskyldum tekjum, unz það er að fullu greitt. Þessi regla hefur til þessa eingöngu gilt um sérstakar fyrningar, sem veittar hafa verið einstökum atvinnugreinum, en almenna reglan hefur takmarkast við 5 ára flutning taps. Gert er ráð fyrir, að yfirfærsluréttur vegna taps á liðnum árum vegna sérstakra fyrninga haldist óbreyttur.

Um 9. gr.

1. mgr. frumvarpsgreinarinnar gerir ráð fyrir breytingu í A-lið 12. gr. laganna til samræmis við þá breytingu, sem gerð er um afreikning affalla til gjalda í D-lið 1. mgr. 7. gr. Breytingin er hér fölginn í því, að í stað þess að dreifa afföllum á afborganatíma eða 5 ár eftir því hvort er skemmra, er gert ráð fyrir, að afföllin dreifist á allan afborganatímann, undantekningarlaust.

Þá hefur 2. mgr. greinarinnar að geyma ákvæði um tekjuskattsfrjálsan arð af hlutabréfum og vöxtum af stofnsjóðum. Er gert ráð fyrir, að fyrstu 30 þús. kr., sem einstaklingur hefur í arð af hlutabréfum séu skattfrjálsar, 60 þús. kr. fyrir hjón og 15 þús. kr. fyrir hvert barn. Eins og getið var í almennri greinargerð er þessi breyting gerð í því skyni að jafna nokkuð skattalega aðstöðu tekna af hlutabréfaeign samanborið við skattalega meðferð vaxta af sparisjóðsinnstæðum og skattfrjálsnum spariskirteinum.

Loks er í 3. mgr. greinarinnar breyting, sem felur í sér, að gert er ráð fyrir, að eignarskattur einstaklinga hætti að vera frádráttarbær til skatts. Eins og getið er í almennri greinargerð hér að framan, gerir frumvarpið ráð fyrir niðurfellingu eignarútsvars og lækkun eignarskattsprósentu, jafnframt því, sem eignarskattsfrjáls eign er hækkun verulega. Skattprósentur þær, sem þar er gerð tillaga um að því er

varðar einstaklinga miðast við, að eignarskattur sé ekki frádráttarbær, enda er hagræði í framkvæmd að slíkri ákvörðun skattsins.

Um 10. gr.

Frumvarpsgreinin felur eingöngu í sér breytingu á grunntölum nokkurra heimildarákvæða í 13. gr. til frádráttar frá skattskyldum tekjum, vegna heimilisstofnunar, sem hækka frá 32 þús. kr. í 55 þús. kr., vegna iðgjalda af lífeyri, sem hækka úr 15 þús. kr. í 25 þús. kr. og iðgjalda af lífsábyrgð, sem hækka úr 6 og 9 þús. kr. upp í 15 þús. kr.

Um 11. gr.

Greinin gerir ráð fyrir breytingu á grunntölum fyrir sérstakan skattfrádrátt fyrir sjómenn skv. 14. gr. laganna sbr. 1. gr. l. nr. 78/1967 og 1. gr. laga nr. 48/1970 um breytingu á þeim. Þannig er gert ráð fyrir, að 500 kr. á mánuði vegna hlífðarfata verði 800 kr., en sérstakur frádráttur, 3000 kr. verði 5000 kr. á mánuði.

Um 12. gr.

Frumvarpsgreinin felur í sér mikla stefnubreytingu á 15. gr. laganna um fyrningu á eignum í atvinnurekstri. Greinin er að mestu óbreytt frá því sem var í frumvarpinu, sem lá fyrir síðasta þingi. Í greinargerð með því frumvarpi sagði, að helztu breytingar frá gildandi lögum séu þessar:

Mörkuð er skýr afstaða til þess í A-lið greinarinnar, hvaða fjármuni megi fyrna. Hér er að nokkru verið að binda í lögum venju, sem mótázt hefur í framkvæmd. Á hinn bóginn er fyrnanlegum eignum ætlað að fjölga nokkuð, þannig að ýmiss konar keyptur eignarréttur að verðmætum, hugverkum eða einkennum verði fyrnanlegur, en svo hefur ekki verið til þessa um sum þessi réttindi, s. s. einkaleyfi, vörumerki og viðskiptavild (good-will). Það er einnig nýmæli í A-lið þessarar greinar frumvarpsins, að sérstakur stofnkostnaður, svo sem frumkostnaður við markaðsöflun, rannsóknir og fleira geti orðið fyrnanleg eign.

Í B-lið greinarinnar er gerð tillaga um að lögfesta venju, sem er í samræmi við gildandi reglugerð og framkvæmd á liðnum árum um, hvað teljast skuli heildarfyrningarverð eigna. Ákvæðið þarfnast ekki skýringa.

Með C-lið greinarinnar er breytt verulega frá gildandi lögum. Samkvæmt þeim ber að fyrna jafnmikið frá ári til árs, og er hámarksfyrning hveurr tegundar eignar bundin með ákvæði í reglugerð. Í gildandi lögum eru sömuleiðis sérákvæði, sem heimila 20% árlega upphafsyrningu í 3 ár af fiskiskipum og öðrum veiðiskipum, flutningaskipum, flugvélum til farþega- og vöruflutninga, sildarverksmiðjum, dráttarbrautum og vinnslustöðvum fyrir sjávarafurðir og landbúnaðarafurðir.

Eins og fram kemur fyrr í þessum athugasemdum með frumvarpinu er gerð tillaga um að leggja þetta kerfi niður og gera allan atvinnurekstur jafnsettan gagnvart fyrningum. Gert er ráð fyrir, að atvinnufyrirtæki sé gefinn kostur á að velja sér fasta árlega fyrningu fyrir eignir sínar innan vissra marka og er ákvæði um þá fyrningu að finna í áðurnefndum C-lið 15. gr. eins og 12. gr. frumvarpsins gerir ráð fyrir að hún verði orðuð.

Með þessum ákvæðum er forráðamönnum atvinnurekstrar sköpuð aðstaða til að marka fyrningarstefnu fyrir fyrirtæki sín. Þeir geta ráðið miklu um hvort sá hluti af hagnaði fyrirtækis, sem svarar til þessa mismunar verður kyrr í fyrirtækinu sem viðbótarfyrning og treystir þannig fjárhagsstöðu þess. Þeir geta einnig valið hæga fyrningu og þá meiri nettóhagnað til arðgreiðslu eða arðjöfnunar milli ára í því skyni að geta náð fjármagni inn í fyrirtækið, t. d. með útboði hlutabréfa.

Í þennan lið greinarinnar eru tekin upp ákvæði, sem heimila fyrningu, þegar sérstaklega stendur á, aðallega til að leysa þau tilvik, þegar fyrnanleg eign er óvenjumikið nýtt, svo sem vinnuvél notuð samfellt á vöktum allt árið, þannig að hún rýrnar raunverulega í verði meira en venjulegar fyrningarreglur hrökkva til.

Í D-lið greinarinnar er nýmæli, þar sem eiganda fyrnanlegra eigna samkvæmt 1.—3. tl. C-liðs greinarinnar er heimilað að færa síðustu 30% af heildarfyrningarverði hvernar eignar fram á fyrningartímann, eftir því sem honum hentar og hagnaður hrekkur til. Þegar um er að ræða meiri háttar fjárfestingu er heimilað að færa þessa sérstöku fyrningu fram á fjárfestingartímann með þar til greindum skilyrðum. Með þessum hætti er atvinnurekstri gert mögulegt að fresta skattgreiðslu af tekjum, meðan hann er að treysta fjárhag sinn í sambandi við fjárfestingu. Af sjálfu sér leiðir, að þessar sérstöku heimildir geta ekki notað önnur fyrirtæki en þau, sem skila góðum hagnaði.

Þær sérstöku heimildir til fyrningar, sem veittar eru með þessum ákvæðum verður að skoða í samhengi við reglur um skattlagningu söluhagnaðar samkvæmt E-lið 1. mgr. 7. gr. laganna, sbr. 4. gr. frumvarpsins. Sá atvinnurekandi, sem notar sér heimildir til þeirrar flýtifyrningar, sem D-liður greinarinnar skv. frumvarpinu heimilar, nýtur einungis góðs af því ákvæði til frambúðar, að hann eigi eignina áfram. Sé eignin seld meðan þessi fyrning er raunverulega umframfyrning, gerir frumvarpið ráð fyrir, að andvirði þessara sérstöku fyrninga bætist við skattskyldar tekjur að fullu.

Til raunverulegrar skattgreiðslu af slíkum tekjum mundi þó ekki koma, ef söluverðið er notað til að kaupa aðra fyrnanlega eign, sem fyrna má flýtifyrningu.

Með E-lið greinarinnar er gerð tillaga um verulega breytingu frá gildandi lögum. Þessi ákvæði fjalla um fyrningu íbúðarhúsnæðis, og voru þeim ekki gerð skil í frumvarpinu, sem lá fyrir síðasta þingi.

Gildandi reglur gera ráð fyrir, að fyrning íbúðar- og skrifstofuhúsnæðis sé fastur, árlegur hundraðshluti af gamla fasteignamatsverðinu, án tillits til þess, hvernig eignarhaldi þess eða notkun er háttað. Með frumvarpi þessu er gert ráð fyrir, að eign á húsi til útleigu sé í rauninni atvinnurekstur með sama hætti og hvaða atvinna sem er önnur og því gildi um fyrningu í því sambandi sama regla og um allan annan atvinnurekstur. Hins vegar þykir rétt að hafa sérákvæði í þessu efni um fyrningu íbúðar, sem maður notar fyrir sjálfan sig og fjölskyldu sína. Er eftir sem áður gert ráð fyrir, að sú fyrning verði fastur, árlegur hundraðshluti af fasteignamatsverði og að samsvarandi heimild sé beitt gagnvart annarri íbúð, sem hann kann að eiga eða sem því svarar.

Um meðferð söluhagnaðar af þessari tegund eigna visast til 3. mgr. E-liðs 1. mgr. 7. gr. laganna, sbr. 3. tl. 4. gr. frumvarpsins og athugasemdir við þau ákvæði.

Um 13. gr.

Greinin gerir eingöngu ráð fyrir nýjum grunntölum persónufrádráttar. Er þá gert ráð fyrir, að persónufrádráttur einstaklings hækki úr 80 þús. kr. í 134 þús. kr., persónufrádrættir hjóna úr 112 í 188 þús. kr. eða 94 þús. kr. fyrir hvort hjóna, telji þau fram sitt í hvoru lagi, en 16 þús. kr. frádráttur fyrir hvert barn breytist í 27 þús. kr. og aðrar tölur samsvarandi. Með þessum fjárhæðum er núgildandi skattvísitala fyrir árið 1971, 168 stig, færð inn í fjárhæðir laganna.

Um 14. gr.

Frumvarpsgreinin hefur að geyma nýja 17. gr. laganna, en hún fjallar nú um heimildir félaga til að draga frá tekjum sínum útborgaðan arð af hlutfé eða stofnfé allt að 10%, um frádráttarhæf framlög í varasjóði og fleiri ákvæði af sama tagi.

Með ákvæðum frumvarpsins er gerð tillaga um algjöra stefnubreytingu á þessu sviði. Gert er ráð fyrir, eins og áður segir í greinargerð þessari, niðurfellingu heimildar til að leggja fé í varasjóð, enda er varasjóðsheimildin erfið í framkvæmd og eftirliti með viðhlitandi öryggi. Með því að frumvarpið gerir ekki ráð fyrir breyttri skattprósentu fyrirtækja má með nokkrum rétti segja, að virk skattprósenta sé með þessum hætti nokkuð hækkuð með frumvarpinu. Hins vegar verður að líta

á tillögur þess og ávinning fyrirtækja af tilkomu þeirra sem heild fremur en líta á hvert atriði fyrir sig. Flest atriðin eru fyrirtækjunum til hagsbóta, þótt þetta kunní að vera til lítils háttar íþyngingar.

Þessi grein frumvarpsins gerir jafnframt ráð fyrir heimild til að draga frá hreinum tekjum félaga skv. A-lið 5. gr. laganna allan arð, sem þau greiða til hluthafa eða eigenda, framlag í arðjöfnunarsjóð og sérstakan skatt, sem um ræðir í 25. gr. laganna, sbr. 16. gr. frumvarpsins. Hér er gert ráð fyrir verulegri breytingu frá því sem gilt hefur. Í stað skattfrjáls frádráttar frá tekjum allt að 10% af hlutfé eða stofnfé, sem takmarkast við útborgaðan arð, kemur heimild, sem í rauninni er ekki takmörkuð, til ráðstöfunar á arði til útborgunar til hluthafa eða til arðjöfnunarsjóðs innan fyrirtækisins, en allt gegn greiðslu 15% skatts til ríkissjóðs af hinum ráðstafaða arði. Þessi ákvæði eru enn eitt dæmi um þá stefnu, sem í frumvarpinu felst að gefa fyrirtækjum verulegt svigrúm til að marka sína eigin stefnu, ef svo ber undir í því skyni, að fyrirtækið geti aflað sér eigin fjár með sölu hlutabréfa.

Skattur þessi er hugsaður sem fullnaðarskattur hjá félaginu og lögfesting hans kallar því eftir samsvarandi breytingu á lögum um tekjustofna sveitarfélaga.

Ákvæðum 17. gr. að því er varðar samvinnufélög skv. 5. gr. B-lið laganna er ekki ráðgert að breyta og þannig ekki haggð við þeim sérstöku kjörum, sem þeim eru veitt í samræmi við lög nr. 46/1937. Á hinn bóginn er gerð tillaga um þá breytingu frá gildandi lögum, að hreinar tekjur, sem jafna megi út meðal félagsmanna, skuli takmarkast við tekjur af viðskiptum við þá. Gert er ráð fyrir, að tekjur af öðrum rekstri slíkra félaga verði skattlagðar hjá þeim, ef svo ber undir. Sömuleiðis er lögð sú kvöð á þessi félög með 4. mgr. 2. m. greinarinnar, að þau geri grein fyrir viðskiptum við utanfélagsmenn sérstaklega. Geti þau það ekki, njóti þau ekki þeirra sérstöku heimilda, sem þeim annars eru veittar með 2. og 3. mgr. greinarinnar.

Um 15. gr.

Greinin felur í sér algjört nýmæli og gerir ráð fyrir, að ný málsgrein bætist við 18. gr. laganna þess efnis, að í þeim tilvikum, að skattþegnar, einstaklingar eða félög, sem tengdir eru sífjaréttarlega eða með einhverjum hætti fjárhagslega, semja eða ákveða skilmála um samskipti sín í fjármálum á þann hátt, sem verulega er frábrugðinn því, sem vera mundi, ef ekki væru nein tengsl milli samningsaðila, skulu verðmæti, sem án þessa samnings eða skilmála hefðu runnið til annars skattþegnins, en gera það ekki vegna samningsins eða skilmálanna, teljast honum til tekna.

Hér er gagnert verið að koma í veg fyrir undandrätt tekna frá skatti með þeim hætti, sem nokkuð hefur tíðkast. Dæmi má nefna að maður eigi að verulegu leyti eða reki stórt fyrirtæki og telji sig hafa þar lítil laun. Hins vegar greiðir fyrirtækið í viðskiptareikning allan byggingarkostnað íbúðarhúss fyrir manninn. Hann fær síðan vexti af þessari skuld við fyrirtækið að fullu viðurkennda samkvæmt lögum til frádráttar tekjum sínum, en þarf að forminu til aldrei að hafa tekjur til að greiða neinn hluta þess húss, sem hann býr í og því kemur ekki til neinnar skattlagningar í því sambandi. Annað dæmi af sama tagi er fólgið í því, að skipstjóri er á skipi, sem ef til vill er í eigu fyrirtækis eða einstaklinga, sem skipstjórinn er með einhverjum hætti tengdur. Skipstjórinn telur sig hafa óverulegar mánadartekjur, en safnar skuldum sem nema hundruðum þúsunda við útgerðarfyrirtækið á ári hverju.

Ákvæðið, sem hér er gerð tillaga um, veitir skattyfirvöldum víðtækar heimildir til að líta framhjá formi gerninga af þessu tagi og telja aðilum að þeim til tekna þau raunverulegu verðmæti, sem þeir fá til ráðstöfunar með þessum sérstöku samningum eða skilmálum. Að því er varðar viðskipti, þar sem ákveðnir kaupgjaldsamningar eru til viðmiðunar um þá hagsmuni, sem um er að ræða, er eðlilegt að miða við þá. Hitt er mat skattstjóra og ríkisskattanefndar, hvernig með skuli fara ákvæði þetta að öðru leyti.

Um 16. gr.

Greinin er einungis samræmisbreyting, sbr. breytingu, sem 18. gr. frumvarpsins gerir ráð fyrir á A-lið 22. gr. að því er varðar eignarskattskyldu leiguréttar umfram afgjaldskvaðarverðmæti.

Um 17. gr.

Í þessari grein er lagt til, að gerð sé nokkur breyting á B-lið 1. mgr. 21. gr. til hagsbóta fyrir skattþegna. Samkvæmt gildandi ákvæði eru innstæður einstaklinga í bönkum, sparisjóðum og löglegum innlánsdeildum félaga skattfrjálsar, enda skuldi skattþegn ekki meira en kr. 200 þús. samtals, og þessar skuldir séu fasteignaveðlán tekin til 10 ára eða lengri tíma og sannanlega notaðar til að afla fasteignar eða endurbæta fasteign. Lagt er til, að skuldamarki þessu verði breytt þannig, að framvegis verði miðað við hámark lána Húsnæðismálastjórnar ríkisins. Það mun vera um 600 þús. kr. Þessi breyting er í samræmi við frumstefnu gildandi laga, en fjárhæðir þær, sem þar um ræðir, eru eðlilega orðnar úreltar.

Um 18. gr.

Greinin felur í sér nokkrar breytingar á 22. gr. gildandi laga.

Með breytingu á A-lið 22. gr. er gagnert bætt inn ákvæði, sem kveður á um, hverjum skuli teljast til eignar svonefnt afgjaldskvaðarverðmæti leigulóðar og hverjum fasteignamatsverðmæti, sem er umfram afgjaldskvaðarverðmæti. Þessu til skýringar skal upplýst, að í nýju fasteignamati er leigulóð metin til verðmætis. Afgjaldskvaðarverðmæti er síðan talinn sá hluti af verðmæti leigulóðar, sem svarar til lóðarleigunnar og er notuð sú reikningsaðferð, að 15-föld leiga er talið vera það verðmæti, sem leiguhafi lóðarinnar greiðir í raun fyrir fullu verði og því það verðmæti, sem eigandi lóðarinnar nýtur arðs af. Verðmæti leigulóðar að öðru leyti er í höndum leiguhafa lóðarinnar og því talið eðlilegt, að honum verði talinn sá hluti hins metna lóðarverðs til eignar.

Breyting á C-lið 22. gr. er einungis orðalagsbreyting, sem svarar til skýrgreiningar á bókfærðu verði í 4. mgr. E-lið 1. mgr. 7. gr. laganna eins og henni er ætlað að verða sbr. 4. gr. frumvarpsins.

Breyting á D-lið 22. gr. er lagfæring á gildandi ákvæðum um, hvernig vörubirgðir skulu metnar við uppgjör til skatts. Skv. gildandi reglum skal meta vörur eftir því hvað þær kosta komnar í hús eða á sölustað, enda séu hæfileg afföll leyfð á gölluðum eða úreltum vörum. Tillagan, sem hér er gerð miðast við, að æskilegt sé, að svipaðar reglur gildi í þessu efni og tíðkast í nágrannalöndunum, þannig að heimiluð verði nokkur myndun duliana fjármuna í birgðum, en henni sett hæfileg mörk. Tillagan, sem hér er gerð er svipuð og ákvæði, sem um þetta gilda í Danmörku, þannig að heimilaður er viss sveigjanleiki í mati birgða, sem í reynd hefur verið til, en ekki markaður lagarammi, eins og hér er gert ráð fyrir.

Gert er ráð fyrir niðurfellingu H-liðs 22. gr. laganna, enda er ákvæðið orðið úrelt.

Um 19. gr.

Breyting frá I. tl. 25. gr. gildandi laga er einungis sú, að fjárhæðir eru færðar til samræmis við gildandi skattvísitölu og hundruðum króna sleppt til hægðarauka.

Í III. tl. greinarinnar eru hins vegar algjörlega ný ákvæði um hinn sérstaka skatt, sem áður hefur verið rætt um í greinargerð þessari og leggjast skal á það fé, sem félög, skv. A- og B-lið 1. mgr. 5. gr. greiða hluthöfum sínum eða eigendum í arð, leggja í arðjöfnunarsjóð eða greiða félagsmönnum sínum sem vexti af stofnsjóðseign. Í þessu sambandi er rétt að geta þess, að ákvæði frumvarps þess, sem fyrir síðasta þingi lá um skattlagningu arðs sætti nokkurri gagnrýni. Var því annars vegar haldið fram, að frumvarpið gengi alltof langt í þá átt að auðvelda og gera álitlega úthlutun arðs úr félögum og ynni þannig raunverulega gegn því markmiði frumvarpsins að auka og efla eigið fé fyrirtækja.

Það var meginsjónarmið í nefndu frumvarpi að efla áhuga manna á því að leggja fé í hlutafélög, en slíkt er óhugsandi nema arðgreiðslur geti verið verulegar. Það er að visu matsatriði, að hve miklu leyti innstreymi fjár í hlutafélög með aukinni hlutafjáröfnun kemur í stað útstreymis í formi arðgreiðslna ef þessi leið er farin, en svo virðist sem skoðanir manna og reynsla í nágrannalöndunum bendi til þess, að sú stefna, sem mörkuð var með frumvarpinu væri til nokkurra bóta.

Þá hefur það verið gagnrýnt, að hin rúmu ákvæði um arðjöfnunarsjóð, auk sveigjanlegra afskrifta og skattfrjálsrar útborgunar á arði, leiði til þess, að fjöldi arðbærra fyrirtækja greiði í raun engan tekjuskatt. Í þessu sambandi er rétt að benda á það, að lagt er til að leggja niður varasjóðina í því formi, sem þeir eru nú og taka upp arðjöfnunarsjóði. Arður, sem greiddur er úr hlutafélagi, kemur yfirleitt til skattlagningar hjá móttakanda, hluthafa, svo þannig er í raun verið að flytja til skattlagninguna.

Þá hefur það einnig verið gagnrýnt í frumvarpinu frá því í vor, að þar væri of skammt gengið og eigi veitt nægileg hvatning til aukningar á eigin fé. Var þá sérstaklega á það bent, að varasjóðshlunnindi hefðu verið lögð niður. Þá leiði reglur um takmörkun á skattfrjálsum arði til þess, að veruleg tvísköttun geti haldið áfram. Í því sambandi var bent á samkeppnina um fjármagnið við hin skattfrjálsu spariskirteini og spariinnlán í bönkum og sparisjóðum. Nú eru lagðar til nýjar hugmyndir um þetta efni. Gert er ráð fyrir, að af öllum greiddum arði og framlögum í arðjöfnunarsjóð og vexti af stofnfé verði greiddur 15% frádráttarbær skattur. Hins vegar eru algjörlega felldar niður takmarkanir á arðgreiðslum sem slíkm. Með þessum reglum er tvísköttun arðs að mestu hindruð. Þá er rétt að benda á það, að með tillögum þessum mun nást nokkur skattur af arðgreiðslum til erlendra hluthafa í íslenskum fyrirtækjum.

Sé móttakandi arðs innlent félag, sem á meira en 25% félags þess, sem greiðir arðinn, eða um er að ræða félag, sem hefur það að einasta markmiði að ávaxta fé sitt í hlutabréfum eða öðrum verðbréfum, er lagt til, að arðmóttakandi megi draga frá þeim skatti, er því félagi ber að greiða, fjárhæð er samsvari 15% af þeim arði, sem félagið hefur móttengið á árinu og uppfyllir skilyrði þessarar málsgreinar. Hér er verið að koma í veg fyrir tvísköttun arðs, sem gengur frá einu hlutafélagi til annars og verður því sjálfkrafa andlag skattlagningar hjá tveimur eða fleiri fyrirtækjum. Hér er miðað við tvær tegundir félaga, þar sem annað félagið á 25% af hlutafé arðgreiðandi félagsins eða móttakandi er hreint fjármögnunarfélag, sem hefur það að markmiði að ávaxta fé sitt í hlutabréfum og öðrum verðbréfum, en enga aðra starfsemi. Þá er rétt að benda á það, að heimild þessi tekur einungis til innlendra félaga en ekki erlendra.

Um 20. gr.

Hér er lagt til, að gerðar séu mjög veigamiklar breytingar á gildandi ákvæðum um eignarskatt.

Mörg og mikil rök liggja til þess að breyta beri gildandi ákvæðum um þetta efni. Má þar til nefna sérstaklega, að á þessu ári mun verða staðfest nýtt fasteignamat. Þegar er vitað, að fasteignamatsverð mun hækka mjög mikið og langt fram yfir þær fjárhæðir, er fasteignir voru reiknaðar mönnum til eignarskatts skv. gildandi ákvæðum. Þá hefur því verið haldið fram, að eignarskattar, eins og þeir eru nú ákveðnir hafi í för með sér hemil á útgáfu jöfnunarhlutabréfa og ef til vill viðskipti með þau.

Þegar marka á stefnu um framtíð eignarskatta í tekjuöflunarkerfi ríkissjóðs verður hún að skoðast í ljósi eignarskattlagningar sveitarfélaga og sérstaklega tengjast þeirri stefnu, sem upp verður tekin um fasteignaskatta. Margt mælir með því að auka verulega hlut fasteignaskatta til tekjuöflunar sveitarfélaga og eru tillögur frumvarps þessa við það miðaðar. Þá er það í reynd, að skv. gildandi lögum leggst eignarskattur mjög misþungt á hinar ýmsu eignategundir. Eignarskattlagning fasteigna er

mjög lítil vegna þess, að fasteignir eru taldar til skattverðs á gömlu fasteignamatsverði margfölduðu með 9 eða 4,5. Það verð nær alls ekki raunverðmæti og ekki því fasteignamatsverði, er reikna má með, að staðfest verði á þessu ári. Miðað við þetta er skuldabréfa- og hlutabréfaeign mjög þungt skattlögð. Hins vegar eru bankainnstæður og skattfrjáls verðbréf ekki eignarskattlögð nema að nokkru marki. Hluthafi verður að greiða eignarskatt af hlutabréfum sínum án tillits til þess arðs, er hann fær af bréfunum.

Með hliðsjón af þessu er lagt til, að mörk skattfrjálsrar eignar verði hækkuð mjög verulega og skattprósentan lækkuð. Þá er lagt til, að eignarskattur verði framvegis eigi frádráttarbær, þegar um einstaklinga er að ræða. Gert er ráð fyrir, að fyrstu 3 millj. kr. af skattgjaldseign skattgreiðanda séu skattfrjálsar, en næstu 3 millj. kr. beri 0.3% árlegan eignarskatt, en það sem fram yfir er beri 0.6% í eignarskatt. Þá er gert ráð fyrir, að eignarskattur innlendra og erlendra féлага verði 0.7% af skattgjaldseign.

Eins og áður hefur verið getið er það ætlunin, að fasteignir teljist til eignarskatts á hinu nýja fasteignamati og að lóðarverð leigulóðarhafa umfram afgjaldskvaðarverðmæti teljist til eigna.

Þá er það forsenda fyrir breytingum þeim, sem hér eru hugsaðar og í samræmi við aðra meginstefnu frumvarpsins, að eignautsvör verði algjörlega niður felld.

Um 21. gr.

Greinin fjallar um framtalsskyldu, framtalsfresti og að nokkru um gerð framtala. Breytingar eru aðallega tvær. Skylda aðila til að skila framtölum er nokkuð aukin. Þannig er hlutafélögum og öðrum félögum með takmarkaðri ábyrgð félagsaðila, sem verja hagnaði sínum til almenningsheilla og hafa það að einasta markmiði sínu, sbr. A-lið 1. mgr. 5. gr., gert skylt að skila framtölum, ef þau vilja fá skattfrelsi skv. áðurgreindri lagagrein. Þessir aðilar hafa eigi verið taldir framtalskyldir, en óhjákvæmilegt er, að aðilar, sem fá jafnmikinn rétt og skattfrelsi er, verði einnig að sæta nokkru aðhaldi. Þá er tekið upp það nýmæli, að sá skattstjórnarmaður, sem veitir skattþegni aðstoð, skuli votta um aðstoð sína á framtalið. Er þetta nauðsynleg starfsregla til að forðast tortryggni.

Um 22. gr.

Greinin þarfnast ekki skýringa.

Um 23. gr.

Greinin felur í sér breytingu á 6. mgr. 47. gr. laganna, sem fjallar um viðurlög. Gildandi lög gera ráð fyrir viðurlögum ekki lægri en 15% af ákvörðuðum tekjum og/eða eign, ef framtal skattþegns berst eftir lok framtalsfrests, en áður en skattskrá er lögð fram. Meginreglan er hins vegar 25% viðurlög. Frumvarpið gerir hins vegar ráð fyrir, að þessi viðurlög verði 1% af eignum og/eða tekjum, fyrir hvern dag, sem skil hafa dregizt fram yfir framtalsfrest, þó aldrei hærri en 15%, þannig að á 15 dögum nái viðurlögin fullum þunga skv. gildandi lögum. Þykir þessi aðferð sanngjarnari og sennilegri til að bera árangur um skil skattframtala.

Um 24. gr.

Lagt er til, að felld verði niður úreitt ákvæði, sem voru tímabundin.

Um 25. gr.

Samkvæmt gildandi lögum getur íslenzkur skattþegn, sem hefur tekjur eða á eignir í öðrum löndum, orðið skattskyldur vegna þeirra bæði þar og hérlendis. Lagt er til, að ríkisskattstjóra verði veitt heimild til að lækka tekju- og/eða eignarskatt slíks skattþegns hér á landi, með hliðsjón af þeim sköttum, sem hann hefur greitt erlendis. Þetta á þó ekki að koma til, að því er varðar þau lönd, sem Ísland hefur gert við tvísköttunarsamninga.

Um 26. gr.

Með greininni er gerð tillaga um efnisbreytingu á 53. gr. gildandi laga. Samkvæmt henni hefur fjármálaráðherra heimild til að ákveða skattvísitölu að fengnum tillögum kauplagnsnefndar, hagstofustjóra og ríkisskattstjóra og þannig hækka eða lækka ýmsa frádráttarliði og breyta þrepum í tekjuskattstiganum.

Frumvarpið gerir hins vegar ráð fyrir, að skattvísitala sé ákveðin í fjárlögum ár hvert, í fyrsta sinn í fjárlögum ársins 1972. Þykir þessi aðferð eðlileg með tilliti til þess, að áætlun um fjárhæð tekjuskatts í fjárlögum, sem Alþingi setur í lok hvers árs fyrir komandi ár, hlýtur að miðast við ákveðnar forsendur um skattvísitölu, og þykir þá eðlilegt, að ákvörðun skattvísitölnunnar verði formlega hluti af fjárlaga-setningu.

Um 27. gr.

Í frumvarpinu eru lagðar til veigamiklar breytingar á skattlagningu fyrirtækja, sem hljóta að hafa í för með sér breytingar á framtölum þeirra og jafnvel bókhaldi. Er því lagt til, að ákvæði frumvarpsins taki eigi gildi fyrr en við álagningu skatta á árinu 1972, þegar lagt er á tekjur ársins 1971 og eignir í árslok það ár.

Þó er lagt til, að ákvæði 23. gr. um breytingu á viðurlagaákvæðum og 25. gr. um heimild til að veita lækkun skatts vegna tvísköttunar, komi til framkvæmda við álagningu 1971.

Um ákvæði til bráðabirgða

I.

Þar sem eigi verður unnt að beita ákvæðum til bráðabirgða III við skattlagningu á árinu 1971 er nauðsynlegt að setja sérstök ákvæði um meðferð fyrningar á því ári. Ákvæðið er sams konar og samþykkt var á síðasta þingi vegna álagningar árið 1970 með þeirri breytingu, að nú er miðað við raunverulegar fyrningar á árinu 1970.

II.

Ákvæðið fjallar um upplausn varasjóða sameignarféлага. Sams konar ákvæði var í frumvarpi því, sem lá fyrir síðasta Alþingi. Þar er gert ráð fyrir upplausn varasjóða sameignarféлага með þeim hætti, að helmingur varasjóðs leggist við höfuðstól eiganda án þess að til skattskyldu komi, en hinn helmingur varasjóðsins skuli teljast með skattskyldum tekjum eigenda með a. m. k. $\frac{1}{5}$ hluta ár hvert, þar til varasjóðurinn er að fullu leystur upp.

Þessu er nú breytt þannig, að gert er ráð fyrir að $\frac{3}{5}$ hlutar varasjóðsins leggist við höfuðstól eigenda án skattskyldu, en $\frac{2}{5}$ teljist með skattskyldum tekjum eigenda með a. m. k. $\frac{1}{5}$ hluta ár hvert eins og var í fyrri tillögum, þar til varasjóðurinn er að fullu leystur upp. Því ákvæði er og bætt inn í bráðabirgðaákvæði þessa frumvarps, að eigendur mega jafna þennan tekjuauka með sérstökum fyrningum skv. ákvæðum 5. mgr. D-liðs 15. gr.

III.

Ákvæðið er í meginatriðum sama efnis og ákvæði til bráðabirgða III í frumvarpi því, sem lá fyrir síðasta þingi. Frumvarpið gerir ráð fyrir endurmati á bókfærðu verði fyrnanlegra eigna nema íbúðarhúsnæðis, sbr. E-lið 15. gr. Þó er nú sú breyting gerð, að frá endurmatshækkun er dregin sú sérstaka aukafyrning, sem skattþegar fá á árinu 1971, skv. ákvæði til bráðabirgða I.

IV.

Ákvæðið hefur að geyma heimildir til útgáfu jöfnunarhlutabréfa á árunum 1971 og 1972. Þessi sérstaka heimild er hin sama og nú er í lögum með þeirri rýmkun, að heimildin takmarkast ekki við vísitölu með sama hætti og nú gildir um slíka úthlutun.